

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут економіки, управління і бізнесу
ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Фінансів, обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

**на тему: «Оборотні активи ТОВ Вознесенський коньячний завод»:
облік та аудит»**

ШИФР КРБ.ФОтаА.1.579-03.2.2

Здобувачки: _____ Ткач А.О.

Керівники: _____ проф. Мельник Ю.М.

_____ доц. Маркова Т.Д.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від ” 4 “ червня 2026 р., протокол № 14.

Завідувач кафедри фінансів, обліку

та аудиту

_____ Наталія КУПІНА

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут економіки, управління
і бізнесу ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Фінансів, обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри фінансів, обліку та аудиту

«_____» _____ 2025 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧКИ

Ткач Анастасії Олександрівни

-
1. Тема роботи: **«Оборотні активи ТОВ Вознесенський коньячний завод»: облік та аудит»**

Затверджена наказом ОНТУ від 24 жовтня 2025 р. наказ № 579-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 4 червня 2026 р.
  3. Вихідні дані до роботи: Звітні дані про діяльність підприємства за два роки.
-
4. Перелік питань, які потрібно розробити: Сутність, значення та законодавча база обліку оборотних активів. Сутність, законодавча база та порядок проведення аудиту оборотних активів підприємства. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві та обліку оборотних активів на ньому. Висновки та пропозиції.
-
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) таблиць – 34 , рисунків – 5.

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 2 лютого 2026 р.

Керівники _____ Мельник Ю.М.

_____ Маркова Т.Д.

Завдання прийняв до виконання _____ Ткач А.О.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи	2.02.26 - 10.03.26	
2. Сутність, законодавча база та порядок проведення аудиту за напрямом кваліфікаційної роботи	11.03.26 - 11.04.26	
3. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві та обліку за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому	12.04.26 - 25.05.26	
4. Оформлення кваліфікаційної роботи	25.05.26 - 4.06.26	

Здобувачка вищої освіти _____ Ткач А.О.

Керівники роботи _____ Мельник Ю.М.

_____ Маркова Т.Д.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувачка вищої освіти Ткач А.О. _____

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи бакалавра на тему: **«Оборотні активи ТОВ «Вознесенський коньячний завод»: облік та аудит»**

У *першому розділі* кваліфікаційної роботи на основі вивчення законів та національних стандартів бухгалтерського обліку розкривається теоретичні основи визначення, оцінки й класифікації оборотних активів, первинний та фінансовий облік оборотних активів підприємства.

В *другому розділі* наведені завдання та джерела аудиту оборотних активів діяльності підприємства. Розглянуто методика аудиту оборотних активів, обґрунтовано етапи аудиту оборотних активів підприємства.

Практика обліку та аналізу оборотних активів на підприємстві відображено у *третьому розділі*. Саме в ньому наведена техніко-економічна характеристика ТОВ «Вознесенський коньячний завод», загальна характеристика організації обліку на підприємстві. Проведено аналіз оборотних активів об'єкта дослідження, обґрунтовано організацію фінансового обліку оборотних активів діяльності підприємства.

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини – 76

таблиць – 34

рисуноків – 5

додатки – 3

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИЗНАЧЕННЯ Й ОЦІНКИ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Сутність оборотних активів як об'єкта бухгалтерського обліку ...	8
1.2. Класифікація оборотних активів в системі обліку	15
1.3. Первинний та фінансовий облік оборотних активів підприємства..	20
2. АУДИТ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»	28
2.1. Завдання та джерела аудиту оборотних активів діяльності підприємства.....	28
2.2. Методика аудиту оборотних активів діяльності підприємства	32
3. ПРАКТИКА ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «ВОЗНЕСЕНСЬКИЙ КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД»	40
3.1. Техніко-економічна характеристика ТОВ «Вознесенський коньячний завод».....	40
3.2. Загальна організація бухгалтерського обліку на підприємстві.....	44
3.3. Аналіз оборотних активів ТОВ «Вознесенський коньячний завод».....	50
3.4. Організація фінансового обліку оборотних активів діяльності підприємства.....	63
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77
ДОДАТКИ	82

ВСТУП

Оборотні активи підприємства – це важливі ресурси, що забезпечують господарську діяльність. Облік і аудит оборотних активів є досить актуальною темою на сьогодні. Облік оборотних активів на підприємстві є важливою ланкою інформаційного забезпечення системи управління. Облікова інформація є базою для формування управлінської та фінансової звітності, та основою для прийняття управлінських рішень. Аналітичний і синтетичний облік оборотних активів ведеться за допомогою робочого плану рахунків підприємства. Між синтетичними й аналітичними рахунками існує нерозривний зв'язок, оскільки запаси на рахунках аналітичного та синтетичного обліку щодо руху оборотних активів здійснюється на підставі одних і тих же первинних документів.

Проблеми пов'язані з обліком та управлінням оборотними активами знайшли відображення у працях багатьох вітчизняних вчених, зокрема Дядюк М.А., Тютюнник Я.В., Перерва П.Г., Кобелєва Т.О., Товажнянський В.Л., Іонін Є.Є., Швець В.Г., Домбровська Н.Р., Поддєрьогін А.М., Сікора І., Павлова Г.Є., Приходько І.П., Дрозд С.С., Маркович О.В., Труш В.Є., Подмешальська Ю.В., Троян О.В., Ковалик М.Д., Гамова О.В., Козачок І.А., Федоренко Т.С., Шеверя Я.В., Фальченко О.О., Брік С.В., Крупка Я.Д., Задорожний З.В., Микитюк Н.Я., проте низка питань залишається невирішеною і вимагає подальшого дослідження.

Мета роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення організації обліку та аудиту оборотних активів підприємства для підвищення якості інформаційного забезпечення управлінського персоналу та зовнішніх користувачів.

Реалізація визначеної мети зумовила постановку та вирішення таких *завдань*:

- розкрити економічну сутність оборотних активів як об'єкта обліку та аудиту;
- дослідити класифікацію оборотних активів в системі обліку;
- дослідити відображення інформації про оборотні активи у фінансовій звітності;

- дослідити первинний та фінансовий облік оборотних активів підприємства;
- дослідити особливості, інформаційні джерела, напрямки та етапи проведення аудиту оборотних активів підприємства;
- дослідити методику аудиту оборотних активів та запропонувати шляхи вдосконалення процедур перевірки;
- дослідити техніко-економічну характеристику ТОВ «Вознесенський коньячний завод»;
- провести економічний аналіз оборотних активів діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод»;
- дослідити загальну характеристику організації обліку на підприємстві.

Об'єктом дослідження є процеси формування, обліку та аудиту оборотних активів діяльності підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних питань пов'язаних з організацією та веденням бухгалтерського обліку, а також методикою й організацією аудиту оборотних активів на підприємстві.

В ході виконання кваліфікаційної роботи застосовувались наступні *методи дослідження*: розрахунково-аналітичні методи, метод аналізу та синтезу (для уточнення понятійного апарату), метод порівняння, аудиторські методи, метод ланцюгових підстановок тощо.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативно-правові акти України, практичні матеріали фінансової, статистичної та первинної бухгалтерської звітності ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення проведених досліджень полягає в розробці пропозицій щодо удосконалення обліку та аудиту оборотних активів діяльності підприємства.

Апробація результатів роботи. Основні теоретичні та практичні результати дослідження доповідалися та отримали позитивну оцінку на науковій конференції здобувачів вищої освіти ОНТУ (секція фінанси, облік і аудит) 24-27 березня 2026 року, на VIII Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції

«Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді» 16-17 квітня 2026 року.

Публікації. Результати дослідження опубліковано у:

- Збірнику матеріалів VIII Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді» 16-17 квітня 2026 року [30];

- Збірнику наукових праць молодих учених, аспірантів та студентів, ОНТУ 2026 [29].

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 84 сторінок, у тому числі 76 сторінок основного тексту, список використаних джерел зі 36 найменувань на 5 сторінок, 3 додатки обсягом 3 сторінок. Робота містить 5 рисунків і 34 таблиць, загальний обсяг яких складає 24 сторінок.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИЗНАЧЕННЯ Й ОЦІНКИ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність оборотних активів як об'єкта бухгалтерського обліку

Оборотні активи є другими за розмірами після основних засобів у загальному обсязі ресурсів, що формують економічний стан будь-якого підприємства. З точки зору ефективного ведення господарської діяльності підприємства, обсяг оборотних активів має бути достатнім для створення продукції та в тій кількості, яка необхідна на ринку, але й одночасно й мінімальним, котрий не призводить до підвищення виробничих витрат за рахунок створення понаднормових запасів. Фінансово-економічне становище кожного підприємства прямолінійно залежить від швидкості перетворення засобів, що вкладені в активи на реальні гроші [32].

Головними нормативними документами, які окреслюють зміст оборотних активів є українські та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. В Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» вказано, що оборотні активи — це гроші та їх еквіваленти, котрі є необмеженими у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації або споживання на протязі одного операційного циклу або протягом дванадцяти місяців з дати балансу [20].

В Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку № 1 «Подання фінансової звітності» [18] оборотні активи називаються поточними. Поточними є активи, які:

- а) мають бути реалізованими на протязі одного року після звітного періоду;
- б) можуть бути проданими або використаними в звичайному виробничому циклі;
- в) удержуються з головною ціллю — продажом;
- г) являються грошовими коштами або їх еквівалентами, при умові що відсутні обмеження стосовно обміну або використання їх задля погашення зобов'язань що найменш на протязі одного року після звітного періоду.

В результаті порівняння трактувань оборотних активів в українських та міжнародних нормативно-правових документах, можна стверджувати, що наше визначення оборотних активів співпадає з міжнародним визначенням. Нині використовується багато суміжних з оборотними активами термінів, таких як «поточні активи», «оборотний капітал», «оборотні засоби», «оборотні кошти» щодо значення яких вчені економісти до сих пір ведуть дискусію. В економічній літературі відсутнє єдине трактування економічного змісту оборотних активів. Найімовірніше, оборотні активи визначають як поєднання різноманітних за значенням економічних категорій, чи як активів, котрі на протязі дванадцяти місяців мають бути перевтілені у гроші [27,33]. На нашу думку, слід погодитися із твердженням М.А. Дядюк та В.В. Васильєвої, що очевидними є як гносеологічні відмінності вищезгаданих словосполучень, так і їхні різні змістовні характеристики [6]. Слід також зазначити, що розглядають економічну категорію «оборотні активи» у економічній літературі ще з початку минулого століття, і трактують її по-різному, у залежності від етапів розвитку економіки.

Лише у НП(С)БО 1 дається визначення. У інших нормативно-правових актах розглядаються «оборотні засоби», «оборотний капітал» тощо. Слід відмітити, що на нашу думку, ототожнення оборотних активів і оборотного капіталу є не припустимим. Зумовлено це тим, що оборотні активи у процесі діяльності суб'єкта господарювання споживаються і витрачаються. В той час, як оборотний капітал — лише авансується. Тієї ж думки притримуються Тютюнник Я.В., Павлова Г.Є., Приходько І.П. З приводу цього автори відмічають, що оборотні активи витрачаються у процесі виробництва, тоді як оборотні кошти вкладені в виробництво, а тому вони не можуть бути витраченими або спожитими, і як наслідок, оборотні кошти стають золотою серединою між активами та пасивами балансу [21,32]. Окрім цього, як зазначає Є.Є. Іонін, на капітал перетворюється не весь обсяг авансованих грошових ресурсів, а лише той, що дає економічний, соціальний чи екологічний ефект [11]. У зв'язку із цим, на нашу думку, можна стверджувати, що оборотні активи та оборотний капітал це різні категорії, що

характеризують одні й ті ж об'єкти, а саме: грошові ресурси, поточні фінансові вкладення, короткострокову дебіторську заборгованість та запаси.

Отже, проаналізувавши наведені вище визначення поняття «оборотні активи» можна сформулювати таке його трактування: оборотні активи — це контрольовані суб'єктом господарювання ресурси, які перебувають у постійному кругообігу з метою забезпечення безперервності виробничого процесу та ліквідності підприємства, що можуть змінювати свою матеріальну форму та переносити свою вартість на вартість готової продукції чи можуть бути перетворені на гроші продовж одного операційного циклу. Аналіз дефініцій «оборотні активи» в сучасній економічній літературі наведено у табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Аналіз дефініцій «оборотні активи» в сучасній економічній літературі [32]

Автор визначення, літературне джерело	Визначення поняття
П (С) БО № 1	Оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу
О.Я. Базилінська	Оборотні активи – це активи, що за умови нормальної господарської діяльності підприємства змінюють свою матеріально-речову форму за відносно короткий строк (менше року)
І.О. Бланк	Оборотні активи – це сукупність майнових цінностей підприємства, що забезпечують поточну діяльність підприємства та, повністю споживають у процесі одного виробничо-комерційного циклу
Н.О. Власова	Оборотні активи – це сукупність матеріальних і грошових цінностей, що обслуговують поточний господарський процес підприємства, котрі перебувають у постійному русі та в повному розмірі переносять свою вартість на вартість створеного продукту, з ціллю отримання прибутку
І. Гринюк	До оборотних активів підприємства відноситься та частина майна, яка використовується протягом одного виробничого циклу і повністю переносить свою вартість на вартість продукції, що виробляється, змінюючи свою натурально-речову форму
Т. А. Демченко	Оборотні активи – група мобільних активів підприємства із періодом використання до одного року, що обслуговують його операційну діяльність і забезпечують його платоспроможність
Є.О. Донін	Оборотні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і цілком споживаних протягом одного операційного циклу
Н.Б. Ермасова	Оборотні активи – це засоби, інвестовані підприємством у поточні операції під час кожного операційного циклу

Автор визначення, літературне джерело	Визначення поняття
Л.О. Коваленко	Оборотні активи – це активи, що споживають у ході виробничого процесу продовж року, або операційного циклу, що перевищує 12 місяців через специфіку виробництва, а тому такі, котрі повністю переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції
Л.О. Лігоненко	Оборотні активи – це сукупність економічних ресурсів підприємства, що перебувають у постійному кругообігу, змінюють свою матеріальну форму впродовж одного операційного циклу (одного року) та в повному обсязі переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції
Г.В. Нашкерська	Оборотні активи – це грошові кошти, що вкладені для створення оборотних виробничих фондів і фондів обігу з метою забезпечення безперервного процесу виробництва та реалізації продукції
П.Г. Перерва	Оборотні активи – сукупність коштів, які забезпечують безперервний їх кругообіг
М.П. Поліщук	Оборотні активи – це сукупність матеріально-речовинних цінностей і грошових коштів, які беруть участь у створенні продукту, цілком споживаються у виробничому процесі і повністю переносять свою вартість на виробничий продукт упродовж операційного циклу або дванадцяти місяців з дати балансу (сировина, матеріали, готова продукція, грошові кошти тощо)
Р.А. Слав'юк	Оборотні активи – це ресурси, які належать підприємству і які, напевно, буде перетворено на гроші чи використано іншим чином протягом року з дати складання бухгалтерського балансу
О.С. Філімоненков	Оборотні активи як натурально-речовинна категорія – це сукупність матеріально-речовинних цінностей і грошових коштів, які беруть участь у створенні продукту, цілком споживаються у виробничому процесі й повністю переносять свою вартість на виробничий продукт упродовж операційного циклу або 12 місяців із дати балансу (сировина, матеріали, готова продукція, грошові кошти тощо). Оборотні активи як вартісна категорія – це вартість, авансована в кругообіг виробничих оборотних фондів і фондів обігу для забезпечення неперервності процесу виробництва й обігу
І.С. Чухно	Оборотні активи – сукупність грошових засобів, що авансуються для створення оборотних виробничих фондів і фондів обороту, які забезпечують постійний кругообіг коштів.
В.М. Шелудько	Оборотні активи – це активи, що обслуговують господарський процес і забезпечують його неперервність

Отже, здійснивши аналіз терміну «оборотні активи», ми можемо виділити основні підходи вчених щодо визначення змісту цієї дефініції (рис. 1.1).

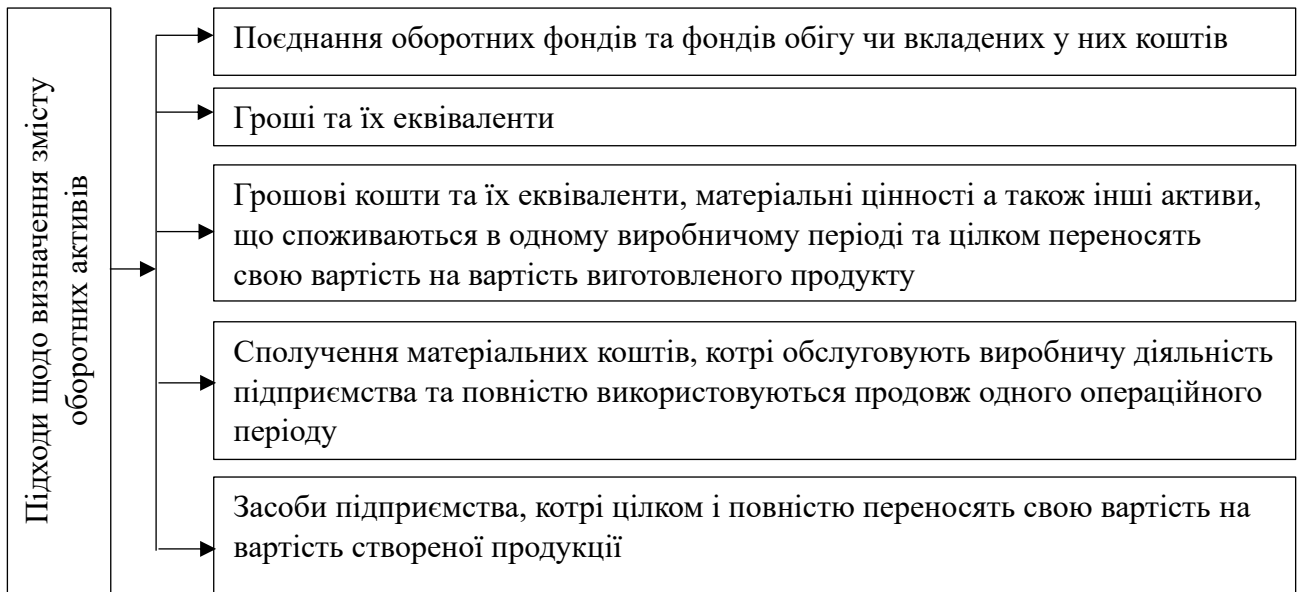

Рисунок 1.1 – Підходи щодо визначення змісту оборотних активів, наведених у наукових джерелах [32]

Слід відмітити, що економічний зміст оборотних активів трактується їх значенням в організації виробничої діяльності підприємства: перебуваючи в безперервному русі вони створюють постійний кругообіг форм вартості, та як наслідок, здійснюється безперервне відновлення виробничих процесів. Слід розрізняти поняття «оборотні активи» та «оборотні кошти». Оборотні активи відрізняються від оборотних коштів тим, що мають у собі короткострокові інвестиції, які використовуються у виробничому процесі, тобто повністю переносять свою вартість на вартість готової продукції. Оскільки оборотні кошти є найбільш ліквідними ресурсами, то вони не витрачаються у процесі виробництва, а вкладаються в нього. Функціонування оборотних коштів та оборотних активів відбувається протягом тимчасового інтервалу, тривалістю періоду функціонування оборотних активів вважається один рік, або операційний цикл, оборотних коштів – один рік, або кругообіг.

Кругообіг оборотних коштів – це сукупність операційного та комерційно-фінансового циклу, тобто тривалість періоду функціонування оборотних коштів є

довшою на час комерційно-фінансового циклу. Тому вартісна величина оборотних коштів не рівна величині оборотних активів [32].

Щодо співвідношення оборотних активів і оборотного капіталу, то вони є самостійними економічними категоріями, які перебувають у тісному зв'язку та взаємозалежності, конкретніше: спершу оборотний капітал є інвестицією, тобто базисом утворення коштів, котрі необхідно розмістити. Оборотні активи характеризують положення інвестованого капіталу в виробничо-господарський процес активної діяльності підприємства [32].

Оборотний капітал як джерело авансування формує оборотні активи, що пізніше повертають авансований капітал. Саме таким шляхом забезпечується безперервний кругообіг капіталу, що наче припиняє свою діяльність як капітал з закінченням кожного виробничого періоду, закінчую свою виробничу функцію, та безперервно відновлюється внаслідок реалізації готової продукції та після вилучення дебіторської заборгованості. Оборотний капітал та оборотні активи доповнюють один одного, через що відбувається постійний кругообіг виробничо-господарських процесів. Головне значення оборотного капіталу полягає в вкладенні вартості в складові оборотних активів з ціллю здійснення безперервної діяльності підприємства; оборотні активи відображають речовий склад фондів підприємства для реалізації здійснення господарської діяльності [32].

Таким чином, «оборотні активи», «оборотний капітал» і «оборотні кошти» є самостійними економічними категоріями з характерними властивостями і ототожнювати їх не можна. Оборотні активи — це сукупність матеріальних та грошових цінностей, які обслуговують поточну фінансово-господарську діяльність підприємства, забезпечують його платоспроможність, необхідні для здійснення торгових операцій або споживання продовж виробничого періоду або продовж одного року.

Оборотні кошти — це кількість грошових коштів або їх еквівалентів, вкладених в оборотні фонди та фонди обігу, котрі обслуговують безперервний виробничий процес та продаж готової продукції.

Оборотний капітал – це складова капіталу підприємства, яка є власністю господаря та направляється на забезпечення оборотними фондами підприємства [32]. Оборотні активи, як і будь-які інші активи, мають властиві лише їм переваги й недоліки, що є ключовими факторами, на які потрібно звертати увагу під час формування, використання та управління ними (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Переваги і недоліки оборотних активів [32]

ОБОРОТНІ АКТИВИ	
Переваги	Недоліки
Легка трансформація з одного виду в інший	Активи, які не задіяні у виробництві, не приносять прибутку
Висока ліквідність	Запасам властиві псування та знецінення
Швидка реалізація управлінських рішень	Потребують витрат, пов'язаних із зберіганням
Є засобами платежу	Високий рівень фінансових ризиків

В результаті дослідження визначено, що в процесі господарської діяльності можна виділити наступні групи оборотних активів, які матимуть суттєвий вплив на фінансовий стан підприємства:

- виробничі запаси;
- грошові кошти;
- дебіторська заборгованість.

Усі складові частини оборотних активів, вважає автор Тютюнник Я.В., пов'язані між собою і являються складовими частинами виробничого процесу, який не можливий за відсутності однієї із них (рис. 1.2).

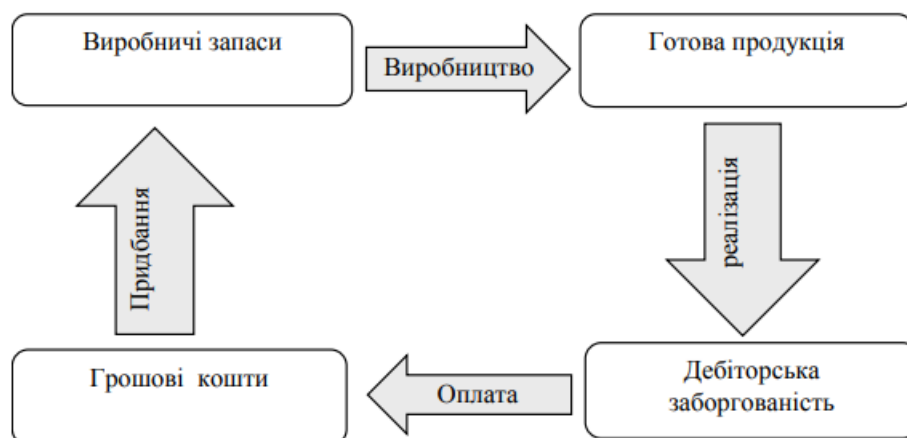

Рисунок 1.2 – Кругообіг оборотних активів [32]

Як видно із наведеної схеми, виробничий процес, складовою частиною якого є оборотні активи, ускладнюється за відсутності однієї з груп оборотних активів або стає неможливим узагалі. За відсутності достатньої кількості виробничих запасів можуть виникати зриви виробництва, простої, завмирання товарних ліній. Натомість, значне зростання величини дебіторської заборгованості призводить до зменшення грошових коштів в обігу, що не дозволяє підприємству без залучення обігових коштів із зовнішніх джерел забезпечити свою потребу у виробничих запасах.

1.2. Класифікація оборотних активів в системі обліку

Важливе місце в обліково-аналітичному забезпеченні управління оборотних активів належить виокремленню їх на окремі складові елементи з подальшим групуванням їх за однорідними ознаками, тобто їх класифікація. Зумовлено це тим, що правильно та логічно побудована класифікація оборотних активів сприяє вірному веденню облікового процесу, прозорості та чіткості у формуванні фінансової звітності, забезпеченості аналітичними відомостями для здійснення моніторингу і, як наслідок, допоможе прийняти правильні та ефективні рішення в системі управління бізнесом. У працях вітчизняних та зарубіжних науковців найчастіше виділяються такі основні ознаки класифікації оборотних активів підприємства, які наведені на рис. 1.3.

Рис. 1.3 – Ознаки класифікації оборотних активів [4]

1. *За фінансовими джерелами формування активів* виокремлюють [4]:

а) валові оборотні активи – вся сукупність оборотних активів, які сформовані за рахунок власного та залученого капіталу для фінансування господарської діяльності;

б) чисті оборотні активи – частина оборотних активів, які характеризуються вартістю майнових цінностей підприємства, що створені за рахунок власного капіталу та довгострокових зобов'язань. Вартість чистих оборотних активів підприємства можна розрахувати за такою формулою (1):

$$\text{ЧОА} = \text{ОА} - \text{КЗК}, \quad (1)$$

де:

ЧОА – чисті оборотні активи, тис. грн.;

ОА – балансова вартість оборотних активів, тис. грн.;

КЗК – загальний обсяг короткострокового залученого капіталу на дату балансу, тис. грн.

в) власні оборотні активи – та частина активів, яка сформована за рахунок власного капіталу підприємства. Відповідно, якщо підприємство не використовує довгостроковий залучений капітал, то суми власних і чистих оборотних активів збігаються.

2. *За характером участі оборотних активів у різних видах діяльності суб'єкта господарювання* виокремлюють:

а) оборотні активи у сфері виробництва – обсяг оборотних активів, які залучені безпосередньо у процесі виробництва (виробничі запаси, незавершене виробництво);

б) оборотні активи у сфері обігу – обсяг оборотних активів підприємства, які приймають участь у процесі реалізації та постачання (грошові кошти та їх еквіваленти, дебіторська заборгованість, готова продукція) [17].

3. *За видами* виділяють:

а) запаси сировини, матеріалів, напівфабрикатів та незавершеного виробництва – матеріальні цінності, які забезпечують виробничу діяльність підприємства;

б) запаси готової продукції – вид оборотних активів у вигляді запасів виробленої продукції, яка призначена для реалізації;

в) дебіторську заборгованість – сума заборгованості за товари, роботи (послуги), за виданими авансами, розрахунками з бюджетом, за претензіями та іншими розрахунками на користь підприємства;

г) грошові активи – залишки грошових коштів у національній та іноземній валюті в касі, на рахунках у банку та в інших формах, а також короткострокові фінансові інвестиції;

д) ринкові цінні папери – це короткострокові фінансові вкладення підприємства з метою отримання доходу;

е) інші оборотні активи – оборотні активи, які не були включені до вищенаведених характеристик [17].

4. *За періодом функціонування* оборотних активів:

а) постійна частина – являє собою групу оборотних активів, обсяг яких не залежить від сезонних та інших змін операційної діяльності підприємства;

б) змінна частина – являє собою групу оборотних активів, обсяг яких змінюється залежно від окремих періодів господарської діяльності, які пов'язані зі змінами обсягів виробництва та реалізації готової продукції [35].

Зазначені та розглянуті вище ознаки класифікації є досить поширеними, використовуються для правильного ведення облікового процесу, однак зазначимо, що в умовах зростання вимог до управління постає потреба пошуку ознак класифікації, які би повною мірою забезпечили інформацією власне управлінський персонал. Такими ознаками є класифікація оборотних активів, яка наводиться у працях іншої групи науковців – А.М. Поддєрьогіна, І.А. Сікори, а саме: за ступенем ліквідності, за ризиком вкладених оборотних активів, залежно від методів планування та регулювання [24; 27].

1. *За ступенем ліквідності* оборотні активи поділяють на:

а) абсолютно ліквідні – майнові цінності, які являють собою готові платіжні засоби (грошові кошти в національній та іноземній валюті);

б) високоліквідні – майнові цінності, які можуть швидко бути конвертованими у грошову форму (приблизно за період до одного місяця), до цієї групи відносять короткострокові фінансові вкладення, короткострокову дебіторську заборгованість;

в) малоліквідні – майнові цінності, які можуть бути конвертовані у грошову форму без втрати своєї ринкової вартості терміном від півроку і вище (виробничі запаси, незавершене виробництво, МШП, готова продукція).

2. За ризиком вкладених оборотних активів :

а) оборотні активи з високим ризиком вкладення;

б) оборотні активи з середнім ризиком вкладення;

в) оборотні активи з мінімальним ризиком вкладення.

3. Залежно від методів планування та регулювання

– нормовані;

– ненормовані.

На наш погляд, розглянуті класифікації доцільно буде доповнити, що дасть змогу підвищити ефективність управління рухом оборотних активів. Оскільки розглядається питання обліково-аналітичного забезпечення оборотних активів для цілей управління суб'єкта господарювання, то з огляду на зближення національних стандартів обліку з міжнародними класифікація має враховувати особливості різних видів економічної діяльності – *операційної, інвестиційної та фінансової*. Тому вважаємо за потрібне виокремити окрему ознаку класифікації – розмежування оборотних активів за видами господарської діяльності (операційної, інвестиційної, фінансової). Таке виокремлення буде корисним для проведення аналізу оборотних активів вітчизняних підприємств, дасть змогу оцінити їхню структуру, та виокремити напрями діяльності, які вимагають перегляду системи управління оборотними активами.

Отже, класифікація оборотних активів підприємства здійснюється за кількома основними ознаками, що дозволяє ефективно управляти ними, аналізувати ліквідність та оптимізувати витрати (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Класифікація за ключовими критеріями*

<i>Ознака</i>	<i>Види</i>	<i>Характеристика</i>
1. За матеріально-речовим змістом	Запаси	<i>Виробничі запаси:</i> сировина, матеріали, куповані напівфабрикати, паливо, тара, запасні частини. <i>Незавершене виробництво:</i> продукція (роботи, послуги), що знаходяться на різних стадіях обробки. <i>Готова продукція:</i> виготовлені на підприємстві вироби, які пройшли всі стадії випробувань і приймання та готові до реалізації. <i>Товари:</i> матеріальні цінності, набуті підприємством для подальшого перепродажу.
	Дебіторська заборгованість	<i>Поточну</i> (очікується до погашення протягом 12 місяців). <i>Довгострокову</i> (буде погашена пізніше ніж через 12 місяців, але переведена до складу оборотних активів за певних умов аналізу).
	Грошові кошти та їх еквіваленти	Найліквідніша частина активів. Сюди відносяться готівка в касі, кошти на поточних та інших рахунках у банках, а також короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції (еквіваленти грошей).
	Поточні фінансові інвестиції	Інвестиції в цінні папери інших підприємств, корпоративні права або депозитні вклади на строк, що не перевищує один рік.
	Інші оборотні активи	Витрати майбутніх періодів, які будуть визнані витратами в поточному операційному циклі (наприклад, передплата на періодичні видання, сплачена наперед оренда).
2. За участю в операційному циклі	Заготовча	Грошові кошти, які витрачаються на купівлю запасів.
	Виробнича	Виробничі запаси, незавершене виробництво.
	Збутова	Готова продукція, товари та дебіторська заборгованість (до моменту оплати).
3. За ступенем ліквідності	Абсолютно ліквідні активи	Грошові кошти в касі та на рахунках, поточні фінансові інвестиції. Вони готові до розрахунків негайно.
	Швидколіквідні активи	Поточна дебіторська заборгованість, платежі за якою очікуються в найближчий час, та відвантажена продукція.
	Повільноліквідні активи	Виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція на складі. Для їх реалізації та перетворення на гроші потрібно найбільше часу.
4. За характером фінансових джерел формування	Валові оборотні активи	Загальний обсяг оборотних активів, сформований як за рахунок власного, так і за рахунок позикового капіталу.
	Чисті оборотні активи	Частина оборотних активів, яка сформована за рахунок власного капіталу та довгострокових зобов'язань. Розраховується як різниця між оборотними активами та поточними (короткостроковими) зобов'язаннями.

<i>Ознака</i>	<i>Види</i>	<i>Характеристика</i>
5. За принципами планування та нормування	Нормовані оборотні активи	Активи, для яких підприємство встановлює мінімальні необхідні ліміти (нормативи) для забезпечення безперебійної роботи. Це переважно виробничі запаси, незавершене виробництво та готова продукція.
	Ненормовані оборотні активи	Елементи, обсяг яких важко жорстко регламентувати (грошові кошти, дебіторська заборгованість, поточні фінансові інвестиції).
6. За характером сукупності	Постійна частина оборотних активів (системна)	Незнижуваний мінімум оборотних активів, необхідний підприємству для здійснення операційної діяльності впродовж усього року (наприклад, страховий запас сировини).
	Змінна частина оборотних активів (варіююча)	Додаткові активи, потреба в яких виникає в пікові періоди виробництва або через сезонний характер збуту.

*систематизована автором на підставі джерел [4,6,13,27,30,32]

Таким чином, оборотні активи — це найбільш динамічна частина майна підприємства, яка повністю споживається протягом одного операційного циклу (або 12 місяців) і безперервно змінює свою форму (гроші - запаси - виробництво - готова продукція - дебіторська заборгованість - гроші). Ефективне управління оборотними активами зводиться до балансування між двома ключовими факторами: ліквідність та платоспроможність (забезпечення достатнього обсягу грошових коштів та швидколіквідних активів для своєчасного розрахунку за зобов'язаннями) та рентабельність (оптимізація обсягу запасів та дебіторської заборгованості, щоб уникнути заморожування капіталу в надлишкових (повільноліквідних) активах, що знижує прибутковість підприємства).

1.3.Первинний та фінансовий облік оборотних активів підприємства

Облік запасів, хоч не складний методологічно, дуже трудомісткий, оскільки до складу запасів на підприємстві відносять сотні видів найменувань, за кожним з яких для забезпечення кількісної та якісної інформації ведуть аналітичний облік. Облік запасів ведеться в натуральному та грошовому вимірюванні й потребує

постійного контролю. Порядок оформлення первинної документації за запасами залежить від виду матеріалів, джерел їх надходження та каналів використання. У процесі документального оформлення первинного обліку виробничих запасів на підприємстві користуються відповідними нормативними документами.

У разі надходження запасів на підприємство від постачальників основними первинними документами, за якими їх оприбутковують на баланс, є: *накладні, товарнотранспортні накладні (ТТН)*. Наведені документи є супровідними, оскільки фактично вони супроводять партії запасів, містять усі потрібні дані для оприбуткування на баланс, а саме: найменування, одиниці виміру, кількість, ціну за одиницю, вартість, суму ПДВ, а також необхідні реквізити постачальника [21].

Важливо зазначити, що «додатковим супровідним документом» до перелічених вище є *податкова накладна* [21]. На запаси, що надійшли на підставі первинних супровідних документів, на підприємстві виписують *прибуткові ордери*, куди переносять дані з первинних документів на одержання запасів.

Трапляється, що запаси надходять без супровідних документів, на підприємстві їх оприбутковують на склад за чинними цінами чи цінами попередніх аналогічних поставок. Проте до кінця звітного періоду слід забезпечити наявність первинних документів, а щодо різниці в цінах провести відповідні коригування. У разі закупівлі товарів у населення підприємством оформляється *акт закупівлі товарно-матеріальних цінностей*, форма якого має бути затверджена наказом про облікову політику. В акті закупівлі обов'язково зазначають паспортні дані та ідентифікаційний код особи-продавця [21].

Первинними документами, що підтверджують вартість придбаних матеріалів підзвітними особами, є *товарний рахунок і акт (довідка)*, які складає підзвітна особа з участю інших посадових осіб підприємства. Внутрішнє переміщення виробничих запасів зі складу на склад на підприємстві оформляється спеціальними накладними, які виписує склад-відправник у двох примірниках. Це дає можливість використати їх на складі одержувача як прибутковий документ, а на складі, що відпустив запаси, – як видатковий. Відпуск запасів зі складу на підприємстві здійснюється матеріально відповідальною особою за належно оформленими

документами: *лімітно-забірними картами, накладними, актами на списання*. Загалом відповідне оформлення списання запасів залежить від характеру їх списання. Так, якщо списання зі складу мають разовий характер за центрами використання, то складають *накладну внутрішньогосподарського призначення* – удвох примірниках, один з яких залишають на складі, а другий – передають одержувачеві. Вони мають бути підписані особами, уповноваженими на це керівником підприємства [21].

У разі постійного (почергового) списання запасів на певний об'єкт на підприємстві оформляють відпуск запасів за *лімітно-забірними картами*. Отже, лімітно-забірні карти виписують на одну чи декілька позицій запасів. Відпуск на виробництво відбувається на основі попередньо визначених лімітів. Лімітування відпуску запасів базується на затверджених нормах витрат відповідних запасів, обсягу виробництва з урахуванням перехідних залишків запасів.

Під час відпуску матеріалів за лімітно-забірними картами один примірник карти передається споживачеві запасів (керівникові підрозділу), другий залишається на складі. Завскладом підприємства відмічає у двох примірниках лімітно-забірної карти дату та кількість відпущених запасів і виводить залишок ліміту. Отже, цей документ є зручним для багаторазового списання однотипних запасів на одного споживача [21]. Стороннім організаціям відвантаження запасів оформляється накладними, ТТН, рахунками-фактурами. Видача запасів на сторону здійснюється безпосередньо представникам покупців на основі належно оформлених довіреностей на одержання цінностей. Отже, від правильно організованого первинного обліку руху виробничих запасів залежить правильність списання запасів, процес формування собівартості тощо [5]. З огляду на те, що центрів зберігання запасів є декілька, а отже, матеріально відповідальних осіб також декілька, а бухгалтер, як правило, – один, на підприємстві чітко визначають терміни передачі первинних документів до бухгалтерії для їх проведення в обліковому процесі. Для цього складають графік надходження первинних документів до бухгалтерії (табл. 1.4).

Таблиця 1.4 – Графік подання первинних документів з обліку запасів до бухгалтерії підприємства [21]

Структурний підрозділ	Назва документа	Строк подання	Кому подається
Склад сировини	Прибуткова накладна, товарно-транспортна накладна, накладна, накладна на внутрішнє переміщення, акт на списання запасів, лімітно-забірна карта	Щодня за попередній день (14:00–15:00)	Бухгалтерові
Склад сировини	Звіт про рух матеріальних цінностей	До 3-го числа наступного місяця за звітним	Бухгалтерові
Склад будівельних матеріалів	Прибуткова накладна, товарно-транспортна накладна, накладна, накладна на внутрішнє переміщення, акт на списання запасів, лімітно-забірна карта	Щодня за попередній день (15:00–16:00)	Бухгалтерові
Склад будівельних матеріалів	Звіт про рух матеріальних цінностей	До 4-го числа наступного місяця за звітним	Бухгалтерові
Склад запасних частин	Прибуткова накладна, товарно-транспортна накладна, накладна, накладна на внутрішнє переміщення, акт на списання запасів, лімітно-забірна карта	Щодня за попередній день (16.00-17.00)	Бухгалтерові
Склад запасних частин	Звіт про рух матеріальних цінностей	До 5-го числа наступного місяця за звітним	Бухгалтерові
Склад готової продукції	Накладна на оприбуткування, товарно-транспортна накладна, накладна, накладна на внутрішнє переміщення, акт на списання продукції	Щодня за попередній день (12.00-13.00)	Бухгалтерові
Склад готової продукції	Звіт про рух матеріальних цінностей	До 5-го числа наступного місяця за звітним	Бухгалтерові

На підприємстві матеріальні цінності переважно надходять від постачальників, відносини з якими регулюються на підставі *договорів на постачання*. Широкий перелік об'єктів, що входять до складу малоцінних і швидкозношуваних предметів (МШП) на підприємстві, створює труднощі в організації облікової роботи, що спричиняє формування недостовірної інформації про їх склад та вартість. Згідно з п. 6 П(С)БО 9 для МШП характерним є багаторазове використання протягом операційного циклу (одного року) та збереження натуральної форми. Крім того, вони не містять переліку МШП, тому на

підприємстві можуть самостійно встановлювати та відображати у наказі про облікову політику склад МШП. Для покращення ефективності обліку пропонуємо узагальнити МШП в окремі групи, які дадуть змогу оперативно реагувати на зміни в їхньому складі.

Ще одним складником оборотних активів на підприємстві є *дебіторська заборгованість*, організація обліку якої має досить важливе значення, тому що сприяє впорядкуванню інформації та її достовірній оцінці за операціями із борговими правами (дебіторами). Облік дебіторської заборгованості в Україні регулюється П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [26]. Основною особливістю обліку та водночас проблемою дебіторської заборгованості можна назвати непристосованість методів визначення резерву сумнівних боргів, які передбачені в П(С)БО 10, до обліку на українських підприємствах і, виходячи з цього, недостовірні дані при відображенні резерву сумнівних боргів у балансі. Тому вирішити цю проблему можна, затвердивши перелік документів, що підтверджують і обґрунтовують визнання заборгованості сумнівною (безнадійною). Розрахунок резерву сумнівних боргів необхідно проводити на підставі середніх статистичних даних.

У статті «Грошові кошти та їх еквіваленти» підприємством відображаються кошти в касі, на поточних та інших рахунках у банках, які можуть бути використані для поточних операцій, а також еквіваленти грошових коштів. У цій статті окремо наводяться кошти в національній та іноземній валютах.

Серед проблем обліку грошових коштів підприємства виділяють такі як: визнання та класифікація грошових коштів; правильне їх відображення у фінансовій звітності; організація контролю за процесом збереження та використання грошових коштів; оптимізація надходжень і виплат готівки та формування інформаційної бази даних для аналізу отриманих і втрачених вигод від проведених заходів. Особливість обліку грошових коштів зумовлює їх класифікацію за призначенням та місцем зберігання.

За призначенням грошові кошти поділяються на кошти для обороту (оборотні) та для спеціального призначення (необоротні).

За місцем зберігання – на грошові кошти в банку, касі підприємства у підзвітних осіб, у контрагентів (видані аванси), вкладені в еквіваленти цінні папери тощо.

Згідно з чинним положенням, усі грошові кошти підприємства, що призначені для здійснення господарської діяльності, зберігаються на рахунку у банку і обліковуються на рахунку «Рахунки в банках»; для обліку грошових коштів необоротного призначення (депозити капіталовкладень тощо) призначено рахунок «Інші необоротні активи»; для обліку готівки і руху коштів – рахунок «Готівка»; для обліку коштів у дорозі, грошових документів, сертифікатів – рахунок «Інші кошти»; для куплених цінних паперів – рахунок «Поточні фінансові інвестиції»; для одержаних векселів – рахунок «Короткострокові векселі одержані». Правильна побудова обліку грошових коштів на підприємстві дає змогу забезпечити інформацію про їх наявність, цілеспрямоване використання та контроль за зберіганням.

Для обліку витрат майбутніх періодів призначений рахунок 39 «Витрати майбутніх періодів». На цьому рахунку на підприємстві узагальнюється інформація про понесені витрати у звітному періоді, які підлягають віднесенню на витрати. Система обліку витрат майбутніх періодів, що відображається в активі та пасиві, має такі особливості. Суми, що відображаються в статті «Витрати майбутніх періодів», різні за змістом, що призводить до викривлення показників ліквідності підприємства на практиці. У зв'язку з цим виникає необхідність розділити облік об'єктів витрат майбутніх періодів на відповідних субрахунках з можливістю відображати сальдо рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів» за субрахунками в балансі.

Отже, враховуючи той факт, що чітких рекомендацій щодо формування та обліку витрат майбутніх періодів немає, підприємства можуть самостійно вирішувати, які витрати включати до складу витрат майбутніх періодів, а також визначати терміни списання цих витрат. З огляду на це одні статті, віднесені до витрат майбутніх, можуть бути віднесені до оборотних активів, інші – до необоротних [15].

Основні господарські операції підприємства щодо обліку розрахунків із постачальниками за отримані виробничі запаси наведені в табл. 1.5.

Таблиця 1.5 – Відображення господарських операцій з придбання запасних частин у постачальників в бухгалтерському обліку*

Зміст господарської операції	Первинний документ	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
Перераховано кошти за запчастини	Платіжне доручення, виписка банку	631 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	311/1 «Поточний рахунок в національній валюті, ПриватБанк»	470,04
Оприбутковано одержані від постачальника запчастини з ПДВ	Накладна	207 «Запасні частини»	631 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	391,70
Відображено суму нарахованого постачальниками ПДВ, включено до податкового кредиту	Податкова накладна	641 «Розрахунки за податками-ПДВ»	631 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	78,34

*складено автором на підставі джерел [21]

Облік оборотних активів ведеться на рахунках класу 2 «Запаси» та класу 3 «Кошти, розрахунки та інші активи». Це активні рахунки: збільшення (надходження) відображається за дебетом, а зменшення (вибуття/списання) — за кредитом.

Основні рахунки бухгалтерського обліку оборотних активів наведено у табл. 1.6.

Таблиця 1.6 – Основні рахунки бухгалтерського обліку оборотних активів*

Рахунок	Назва рахунку	Опис операцій
20	Виробничі запаси	Облік сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, тари.
26	Готова продукція	Облік виробів, обробка яких завершена та які пройшли випробування.
28	Товари	Облік матеріальних цінностей, придбаних для подальшого перепродажу.
30	Каса	Облік готівки в національній та іноземній валюті.
31	Рахунки в банках	Облік руху коштів на поточних, валютних та інших рахунках.
36	Розрахунки з покупцями та замовниками	Облік дебіторської заборгованості за реалізовану продукцію.
37	Розрахунки з різними дебіторами	Облік виданих авансів, підзвітних сум, претензій.

*Складено автором

Основні господарські операції оборотних активів наведено у табл. 1.7.

Таблиця 1.7 – Господарські операції оборотних активів*

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Дебет
Надходження матеріалів від постачальника:		
-на вартість запасів без ПДВ	20	631
-на суму податкового кредиту з ПДВ	641/ПДВ	631
Списання сировини у виробництво (за методом оцінки вибуття, наприклад, FIFO або середньозваженої вартості):	23	20
Оприбуткування готової продукції з виробництва на склад (за фактичною виробничою собівартістю):	26	23
Відображення доходу від реалізації продукції покупцю:		
-на повну вартість з ПДВ	361	701
-податкове зобов'язання з ПДВ	701	641/ПДВ
Однчасне списання собівартості реалізованої продукції:	901	26
Отримання оплати від покупця на банківський рахунок:	311	361

*Складено автором

Уся інформація про залишки оборотних активів на кінець звітного періоду акумулюється у Розділі II Активу Балансу (Звіту про фінансовий стан) – Форма № 1 (або у спрощених формах № 1-м, № 1-мс для суб'єктів малого підприємництва).

Слід зазначити, що оборотні активи розташовуються в Балансі за принципом росту ліквідності – від найменш ліквідних (запаси) до абсолютно ліквідних (грошові кошти).

2. АУДИТ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Завдання та джерела аудиту оборотних активів діяльності підприємства

Аудит оборотних активів є одним із найбільш трудомістких та відповідальних етапів перевірки. Оскільки ці активи постійно перебувають у русі, ризик виникнення помилок, зловживань або некоректної оцінки (особливо щодо запасів та дебіторської заборгованості) тут традиційно високий.

Головна мета такого аудиту — встановлення об'єктивності, законності та точності відображення інформації про оборотні активи у фінансовій звітності підприємства.

Питанням організації і методики аудиту оборотних активів присвячено багато ґрунтовних досліджень провідних науковців Білухи М.Т., Бондаря М.І., Бутинця Ф.Ф., Валуєва Б.І., Герасимовича А.М., Гуцайлюка З.В., Давидова Г.М., Дорош Н.І., Загороднього А.Г., та багатьох інших вчених-економістів. Вагомий внесок у сучасну економічну теорію і практику обліку формування та ефективного використання оборотних активів зробили вітчизняні й зарубіжні економісти В. Белоліпецький, М. Білик, І.Бланк, Ю.Воробйов, А.Золотарьов, І.Зятковський, В.Ковальов, М.Коробов, А. Поддєрьогін, Р. Радіонов, Л. Ротштейн, Р. Славюк, Р.Сорока, Є. Стоянова, О. Терещенко, М. Черватюк, А. Шило, В. Шокун, Д. Шиян, С. Юрій та ін. Проте, ряд питань щодо методики обліку оборотних активів підприємств вимагає подальших досліджень та розробок. Незважаючи на значний набутий раніше науковий внесок в облік і аудит формування оборотних активів, невирішеними залишаються питання узагальнення основних напрямів аудиту оборотних активів.

Метою аудиту оборотних активів є встановлення повноти і своєчасності відображення даних в облікових регістрах, правильності ведення обліку оборотних активів відповідно до прийнятої облікової політики, відображення залишків у фінансовій звітності [1].

Основними завданнями аудиту оборотних активів є наступні [1]:

- повнота оприбуткування запасів;
- фактична наявності запасів;
- організація складського господарства, стан збереження запасів;
- організація обліку заготівлі, придбання та витрачання запасів;
- правильність визначення первісної вартості запасів при їх придбанні;
- правильність оформлення надходження та відпуску запасів;
- дотримання лімітів з відпуску запасів;

-правильність ведення синтетичного та аналітичного обліку витрат на виробництво і реалізацію продукції (робіт, послуг), які включаються до собівартості;

-правильність формування собівартості продукції (робіт, послуг) за об'єктами калькулювання витрат;

-оцінка повноти та правильності відображення господарських операцій із запасами в бухгалтерському обліку та фінансової звітності.

Отже, завдання та джерела аудиту оборотних активів наведено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Завдання та джерела аудиту оборотних активів*

Завдання аудиту оборотних активів	
Завдання	Зміст
<i>Перевірка реальності існування та власності:</i>	Підтвердження того, що активи, відображені в балансі, фактично існують на дату балансу і належать підприємству на правах власності (наприклад, що товар не взято просто на відповідальне зберігання).
<i>Контроль повноти відображення:</i>	Перевірка, чи всі оборотні активи (фактичні залишки на складах, грошові кошти в дорозі, всі дебітори) були повністю та без винятків зафіксовані в облікових регістрах.
<i>Перевірка правильності оцінки:</i>	Оцінка правомірності застосування методів списання запасів (ФІФО, середньозважена вартість) та перевірка коректності формування резерву сумнівних боргів для дебіторської заборгованості. Також контролюється правильність розрахунку курсових різниць по валютних рахунках.
<i>Аналіз операцій «відсікання періоду» (Cut-off):</i>	Перевірка господарських операцій, здійснених безпосередньо перед датою балансу та одразу після неї, щоб переконатися, що доходи і витрати віднесені до правильного звітного періоду.
<i>Оцінка внутрішнього контролю стану:</i>	Вивчення того, як організовано матеріальну відповідальність, охорону складів, санкціонування платежів та проведення планових інвентаризацій на підприємстві.

<i>Джерела аудиту оборотних активів</i>	
Рівень	Зміст
Нормативно-правова база	<i>Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».</i> Національні стандарти: <i>НП(С)БО 1, 9, 10, 13, 21.</i> <i>Наказ про облікову політику підприємства</i> (аудитор перевіряє, які саме методи оцінки запасів, ліміти каси чи критерії визнання сумнівної дебіторської заборгованості затверджені керівництвом).
Фінансова звітність	<i>Баланс (Звіт про фінансовий стан) — Форма № 1</i> (Розділ II Активу). <i>Примітки до річної фінансової звітності — Форма № 5</i> (розділи «Запаси», «Грошові кошти», «Дебіторська заборгованість»).
Регістри обліку	<i>Оборотно-сальдові відомості, Журнали-ордери та Відомості за рахунками: 20, 22, 23, 26, 28, 30, 31, 36, 37, 38.</i> Головна книга.
Первинні документи	Прибуткові касові ордери, товарно-транспортні накладні (ТТН), видаткові накладні постачальників, лімітно-забірні картки, акти списання матеріалів, вимоги-накладні. Договори з покупцями та замовниками, рахунки-фактури (інвойси), акти виконаних робіт/наданих послуг, <i>акти звірки взаєморозрахунків</i> (найважливіше джерело для підтвердження реальності боргу). Виписки банків з поточних та валютних рахунків, касові ордери (ПКО та ВКО), Журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових документів, Звіти касира.
Матеріали інвентаризації	Накази керівника про проведення інвентаризації. <i>Інвентаризаційні описи</i> та порівняльні відомості. Протоколи інвентаризаційних комісій, акти регулювання інвентаризаційних різниць (списання нестач, оприбуткування лишків). Договори про повну матеріальну відповідальність із комірниками, касирами тощо.

*складено автором на підставі джерел [1,2,7,10,25]

Під час проведення аудиту оборотних активів можуть виникнути *потенційні фактори аудиторського ризику*:

-нерегулярне ведення бухгалтерських записів та підвищений ризик спотворення звітності;

-неточне розуміння задач аудиту та вимог до відновлення обліку, виправлення помилок;

-відсутність внутрішнього аудиту у зв'язку з обмеженою кількістю облікових працівників;

-використання готівки в розрахунках з партнерами [2].

Отже, у ході аудиту оборотних активів аудиторі потрібно *перевірити*:

-облікову політику підприємства, правильність ведення бухгалтерського обліку в частині формування даних про активи підприємства;

-правильність та доцільність здійснення господарських операцій, що стосується надходження та вибутті активів;

-відображення активів у фінансовій звітності у всіх суттєвих аспектах відповідно до концептуальної основи фінансової звітності.

Специфічними завданнями аудиту обліку діяльності підприємства є такі основні об'єкти:

-робочий план рахунків, що застосовується на підприємстві;

-система оподаткування та відображення податків в обліку.

До об'єктів аудиту операцій з оборотними активами, особливо запасів можна віднести елементи облікової політики, де відображають: перелік витрат, що не включаються до первісної вартості запасів; порядок відображення в обліку запасів, що не принесуть підприємству економічної вигоди в майбутньому; порядок обліку випуску готової продукції; методи оцінки та списання виробничих запасів; порядок визначення первісної вартості запасів, виготовлених власними силами [2].

Дебіторська заборгованість завжди вимагає зосередження уваги на її розмірі, оскільки суттєвий дисбаланс між станом дебіторської та кредиторської заборгованості відволікає грошові кошти з процесу виробництва, тому найбільш прийнятним є значення даного співвідношення на рівні один до одного. Дебіторська заборгованість є однією з важливих видів оборотних активів підприємства. У той же час надмірний обсяг виникнення дебіторської заборгованості, порушення термінів її погашення чи неможливість погашення взагалі є досить негативними ознаками стану фінансів підприємства. Аудитори повинні звертати увагу на збільшення обсягів дебіторської заборгованості, що свідчить про відволікання засобів не за призначенням, їхнє неефективне використання.

Дебіторська заборгованість разом з виробничими запасами найчастіше складає значну частку в структурі активу балансу підприємства. Створення великих обсягів дебіторської заборгованості викликає низьку платоспроможність

підприємства. Для проведення розрахунків по зобов'язаннях підприємству доводиться перетворювати високоліквідні активи на грошові кошти [31].

До швидкозношуваних предметів відносять предмети, що служать менш як один рік (незалежно від їх вартості) або мають, вартість, яка менша від встановленої норми за одиницю (незалежно від строку служби). Водночас є й інші ознаки (спецодяг, спецобладнання тощо), за якими матеріальні цінності відносять по групи оборотних.

Основою побудови бухгалтерського обліку швидкозношуваних предметів є їх економічна класифікація, а головною ознакою, взятою за основу класифікації є склад і функціональна роль цих предметів у процесі виробництва. При аудиті розглядають порядок списання вартості МШП при їх передачі в експлуатацію та порядок списання МШП, непридатних для подальшої експлуатації. В процесі господарської діяльності підприємства здійснюють грошові операції. Основу обліку грошових коштів зумовлює їх класифікація за призначенням та за місцем зберігання. За призначенням грошові кошти поділяються на кошти для обороту оборотні та для спеціального призначення необоротні. За місцем зберігання на грошові кошти в банку, касі підприємства, у підзвітних осіб, вкладені у еквіваленти цінні папери тощо [2].

При аудиті грошових коштів треба звертати увагу на:

- об'єктивне відображення руху грошових коштів в первинних документах;
- своєчасне проведення інвентаризації грошових коштів;
- дотримання розрахунково-касової дисципліни;
- розрахунки за підзвітними сумами;
- залишки грошових коштів та їх рух у звітності [25].

2.2. Методика аудиту оборотних активів діяльності підприємства

Кожен аудит ретельно планується. Планування необхідне для складання програми проведення аудиту, визначення процедур його проведення, обсягів аудиту,

необхідних для виконання аудиту ресурсів, характеру та складності аудиторських завдань тощо [3].

Під час розробки *плану та програми аудиту оборотних активів* враховують:

- цілі аудиту;
- період, який охоплено аудитом;
- процедури, які використовуються аудиторами;
- характер і масштаби, що необхідні для досягнення цілей аудиту;
- конкретні ризики, процеси та угоди, що підлягають аудиту;
- методи та прийоми аудиту [36].

Для успішної роботи керуюча програма повинна використовувати наступні дані:

- перелік усіх аудиторських задач;
- данні про взаємозалежність задач обліку та аудиту;
- сукупність факторів, які забезпечують можливість рішення кожної аудиторської задачі;
- данні про послідовність вирішення задач;
- рішення про виконання кожної аудиторської задачі.

Послідовність аудиту оборотних активів повинна складатися з цілого ряду дій [36]:

- данні, які необхідні для оцінки ведення бухгалтерського фінансового обліку оборотних активів;
- відповідності даних бухгалтерського фінансового обліку і фінансової звітності вимогам чинного законодавства і нормам облікової політики;
- планування аудиту;
- формування даних з обліку оборотних активів, їх своєчасності відображення в бухгалтерського обліку;
- аналіз балансу і даних інших форм фінансової звітності;
- узагальнення результатів.

Для досягнення цілей аудиту оборотних активів підприємства потрібно застосовувати конкретні способи та методики для аудиту фінансової звітності в

частині активів. Різні підприємства мають певні специфічні характерні риси, які аудитор повинен враховувати при проведенні аудиту та при вивченні середовища суб'єкта господарювання. Сюди доцільно віднести [36]:

- недосконалість та суперечливість нормативно-правової бази, яка регулює фінансово-господарську діяльність та бухгалтерський облік підприємств;
- відсутність єдиної методологічної бази з бухгалтерського обліку;
- невідповідність бухгалтерського та податкового обліку на підприємствах;
- обмежена кількість джерел доходу;
- спрощена система ведення бухгалтерського обліку тощо.

Аналітичні процедури при аудиті оборотних активів необхідно здійснювати в такій послідовності:

-перший етап підготовки до аудиту оборотних активів укладається договір на проведення аудиту оборотних активів, який є основним документом, який засвідчує факт досягнення домовленості між замовником та виконавцем аудиту;

-другий етап проводить планування аудиту, яке допоможе аудиторів належним чином організувати свою роботу;

-третій етап аналізує структуру і динаміку оборотних активів підприємства, темпи їх зміни зіставляти з темпами зміни обсягу реалізації продукції, вивчати динаміку питомої ваги оборотних активів в структурі майна підприємства;

-четвертий етап вивчає динаміку оборотних активів в розрізі основних видів запасів, матеріалів, готової продукції, дебіторської заборгованості, залишків грошових активів;

-п'ятий етап оцінює оборотність оборотних активів на основі розрахунку тривалості обороту, коефіцієнту оборотності;

-шостий етап аналізує ефективність використання оборотних активів на підприємстві;

-сьомий етап визначає потреби підприємства в оборотних активах для здійснення майбутньої діяльності;

-восьмий етап передбачає складання аудиторського звіту.

Аудит обліку оборотних активів у сфері правління оборотними активами вимагає вирішення *наступних завдань*[28]:

–аналізу стану, у тому числі причин положення з поточними активами підприємства;

–проведення аналізу товарних запасів розробка напрямів прискорення оборотності товарів;

–встановлення обґрунтованості завдань з товарообігу із зазначення обсягу та структури його, виявлення резервів підвищення товарообігу;

–розрахунків окремих показників, необхідних для складання аудиторського висновку.

З дослідження можна сказати, що аудит оборотних активів – це процес тривалий і копіткий, що вимагає від аудитора пильного вивчення застосовуваної на підприємстві методики обліку та первинних документів. Під час аудиту потрібно на кожному етапі робити безліч різноманітних операцій, що визначає роботу цієї ділянки як одну з найбільш трудомістких.

Виявлення аудитором маніпуляцій з оборотними активами може бути здійснено за допомогою різних видів аналізу. Основні їх положення представлені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Аналіз викривлень та маніпуляцій з оборотними активами*

<i>Назва</i>	<i>Сутність процедур</i>
Аналіз можливих спотворень вартості активів	1. Виявлення фіктивних активів: аналіз обґрунтованості капіталізації витрат, пов'язаних з активами. 2. Оцінка ступеня участі активів у виробничій діяльності компанії, отриманих ними доходів з метою аналізу їх ефективності
Маркетинговий аналіз	1. Аналіз стратегії ціноутворення, рівня цін на реалізовані і придбані продукції / послуги, рівня оплати праці і т.д. 2. Дослідження руху матеріальних і фінансових потоків організації, вивчення укладених договорів, порівняльний аналіз фактичних цін угод і ринкових цін
Аналіз великих угод з придбання та відчуження активів	1. Аналіз всіх великих угод, пов'язаних з отриманням і видачею позик, переуступленням прав вимоги, переведенням боргу і т.д. 2. Аналіз фінансових активів
Аналіз рентабельності	1. Порівняльний аналіз рентабельності активів з аналогічними показниками основних конкурентів. 2. Порівняльний аналіз темпів зростання рентабельності активів. 3. Порівняльний аналіз рентабельності оборотних і необоротних активів

Назва	Сутність процедур
Аналіз якості оборотних активів	Індикатори погіршення якості оборотних активів: збільшення періоду обороту запасів і дебіторської заборгованості, відсутність резервів, збільшення частки простроченої дебіторської заборгованості і т.д.

*узагальнено автором на основі даних [1, 19, 28]

Для збору доказів аудитор використовує комбінацію процедур, яка наведена у табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Процедури аудиту оборотних активів*

Назва	Сутність
Спостереження	Особиста присутність аудитора під час проведення річної інвентаризації запасів або перерахунку готівки в касі.
Зовнішнє підтвердження	Направлення офіційних запитів безпосередньо дебіторам підприємства для підтвердження сум залишків заборгованості.
Перевірка арифметичної точності	Перерахунок собівартості списаних запасів, сум нарахованого резерву сумнівних боргів або курсових різниць

*складено автором

Методика аудиту оборотних активів передбачає послідовне виконання чітко визначених процедур за трьома основними етапами: **організаційним (підготовчим), дослідницьким (виконавчим) та заключним.**

Головна складність методики полягає в тому, що оборотні активи мають різний рівень ліквідності та форми (від матеріальних запасів до абстрактного права вимоги дебіторської заборгованості чи абсолютного ліквіду — грошей), тому до кожного об'єкта застосовується свій інструментарій.

Етапи проведення аудиту оборотних активів наведено у табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Етапи проведення аудиту оборотних активів*

№	Етапи	Сутність
1	Організаційно-підготовчий	Оцінка системи внутрішнього контролю (СВК) та ризиків
		Визначення рівня суттєвості
		Розробка програми аудиту
2	Дослідницький (виконавчий)	Тести та аудиторські процедури по блокам: Блок 1. Аудит виробничих запасів, готової продукції та товарів Блок 2. Аудит дебіторської заборгованості Блок 3. Аудит грошових коштів та їх еквівалентів
3	Заключний	Узагальнення результатів Обговорення з керівництвом Формування висновку

*складено автором

Етап I. Організаційно-підготовчий

1. *Оцінка системи внутрішнього контролю (СВК) та ризиків:* Аудитор з'ясовує, наскільки надійно захищені активи. Наприклад, чи укладено договори про матеріальну відповідальність, чи встановлено ліміт каси, як часто проводяться внутрішні інвентаризації.

2. *Визначення рівня суттєвості:* Встановлюється гранична сума помилки, яка може вплинути на рішення користувачів звітності (традиційно для оборотних активів цей поріг є досить низьким через високий ризик зловживань).

3. *Розробка програми аудиту:* Складається детальний план із розподілом завдань, термінів та виконавців за кожним субрахунком (запасів, дебіторів, коштів).

Етап II. Дослідницький (Виконавчий)

Це безпосереднє виконання аудиторських процедур та тестування контролю. Оскільки оборотні активи неоднорідні, методика аудиту розділена на окремі процедурні модулі:

Блок 1. Аудит виробничих запасів, готової продукції та товарів (Рахунки 20, 26, 28)

- *Метод фактичного контролю (Інвентаризація):* Найкращий спосіб підтвердити існування активу. Аудитор зазвичай особисто присутній при знятті залишків на складах. Якщо перевірка відбувається пізніше дати балансу, застосовують метод *ретроспективного перерахунку* (рух назад від дати інвентаризації до дати балансу через додавання списаного і віднімання отриманого).

- *Перевірка правильної оцінки при вибутті:* Аудитор вибірково перераховує собівартість списання матеріалів чи товарів, перевіряючи, чи дійсно підприємство дотримується обраного в обліковій політиці методу (наприклад, FIFO).

- *Тест на знецінення (уцінка):* Перевірка, чи не обліковуються на складах залежалі, зіпсовані чи неліквідні товари за застарілими (високими) цінами. Перевіряється відповідність вимогам НП(С)БО 9 щодо оцінки за найменшою з двох вартостей: первісною або чистою вартістю реалізації.

Блок 2. Аудит дебіторської заборгованості (Рахунки 36, 37)

- *Процедура зовнішнього підтвердження (Конфірмація):* Аудитор самостійно (але за підписом клієнта) розсилає листи-запити основним дебіторам із проханням підтвердити залишок заборгованості. Отримані відповіді є найсильнішим аудиторським доказом.
- *Аналіз строків неплатежів (Aging report):* Перевірка дебіторів за строками виникнення боргу (до 30 днів, 30-90, більше 180 тощо). Це необхідно для оцінки реальності стягнення боргу.
- *Аудит резерву сумнівних боргів (Рахунок 38):* Аудитор перевіряє правомірність розрахунку резерву. Якщо підприємство має безнадійні борги, але не створило під них резерв, активи в Балансі будуть штучно завищені, що є серйозним порушенням НП(С)БО 10.

Блок 3. Аудит грошових коштів та їх еквівалентів (Рахунки 30, 31)

- *Раптова ревізія каси:* Фактичний перерахунок готівки в касі підприємства з обов'язковим складанням акта та порівнянням із даними касової книги.
- *Пряме підтвердження від банків:* Запит до обслуговуючих банків щодо наявності та реального залишку коштів на рахунках (включаючи заблоковані рахунки чи кошти під заставою).
- *Перевірка валютних залишків:* Перерахунок курсових різниць на дату балансу за валютними рахунками згідно з НП(С)БО 21.

Етап III. Заключний

1. *Узагальнення результатів:* Систематизація виявлених помилок, відхилень та порушень у робочих документах аудитора.
2. *Обговорення з керівництвом:* Ознайомлення менеджменту підприємства із результатами перевірки (можливе коригування залишків або проводок до моменту випуску звіту).
3. *Формування висновку:* Відображення результатів перевірки оборотних активів у загальному Аудиторському звіті.

У ході застосування вищеописаної методики аудитори найчастіше стикаються з такими порушеннями (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Типові порушення при аудиті оборотних активів*

<i>Об'єкт перевірки</i>	<i>Поширені порушення та маніпуляції</i>
Запаси / Товари	Пересортиця (навмисна або помилкова заміна дорожчих товарів дешевшими). Приховування нестач шляхом несписання зіпсованого майна. Некоректне включення ТЗР (транспортно-заготовчих витрат) одразу до витрат періоду замість розподілу на собівартість запасів.
Дебітори	Завищення активів через фіктивні відвантаження наприкінці року (без реальної передачі товару), які потім «анулюються» в січні. Ігнорування створення резерву сумнівних боргів. Відображення протермінованої або безнадійної заборгованості як поточної (надійної).
Грошові кошти	Невідповідність дат у виписках банку та реєстрах обліку (помилки відсікання періоду). Використання готівкових коштів не за цільовим призначенням. Відсутність або формальне проведення інвентаризацій каси.

*складено автором

Програма аудиту готівково-розрахункових операцій наведена у додатку А. Загальний план аудиту касових операцій наведена у додатку Б. Тест контролю оборотних активів відображено у додатку В.

3. ПРАКТИКА ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «ВОЗНЕСЕНСЬКИЙ КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД»

3.1. Техніко-економічна характеристика ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

ТОВ «Вознесенський коньячний завод» було зареєстроване 6 квітня 2016 року як юридична особа з організаційно-правовою формою товариства з обмеженою відповідальністю. Код ЄДРПОУ підприємства — 40404385.[34] Розмір статутного капіталу становить 7 100 000 грн. Керівником підприємства є Самойлов Андрій Михайлович. Основний вид економічної діяльності відповідно до КВЕД — дистиляція, ректифікація та змішування спиртних напоїв [34].

Підприємство розташоване у селі Бузьке, Вознесенського району, Миколаївської області. Засновниками товариства є приватна особа Володимир Татарінов та ТОВ «Українська сировина», які володіють частками у статутному капіталі підприємства.

Виробничі потужності заводу забезпечують повний технологічний цикл виготовлення алкогольної продукції, включаючи дистиляцію, витримку та розлив. На підприємстві функціонують три лінії розливу коньяку об'ємом 0,25–0,5 л та одна лінія розливу винної продукції. Проектна потужність дистиляції становить до 2,4 млн літрів абсолютного алкоголю на рік.

ТОВ «Вознесенський коньячний завод» має чинні ліцензії на виробництво, імпорт та експорт спирту й алкогольних напоїв. У попередні роки підприємством здійснювався випуск продукції під торговими марками, зокрема 3-, 4- та 5-зіркових коньяків ТМ «Гринвіч» і «Зелений Гай».

У 2017–2018 роках підприємство виставлялося на продаж через систему державних електронних торгів СЕТАМ, що може свідчити про період трансформацій, пов'язаних зі зміною власників або пошуком інвесторів.

Основна продукція заводу — міцні алкогольні напої та виноматеріали — належить до сегмента харчової промисловості споживчого призначення [34]. Хоча

частка цієї продукції у загальному продовольчому балансі регіону не є домінуючою, вона задовольняє попит споживачів у категорії алкогольних напоїв середнього цінового сегмента.

Коньячна продукція є складовою продовольчого споживання та перебуває під дією державного регулювання, що стосується виробництва, обігу та рекламування алкогольних напоїв на території України [34].

Підприємство має приватну форму власності, а його діяльність носить комерційний характер і спрямована на отримання прибутку. Організаційна структура заводу включає:

- цех дистиляції та ректифікації спиртів;
- цех витримки та ферментації;
- лінії розливу коньяку та виноматеріалів;
- складські приміщення, котельню, адміністративну будівлю;
- допоміжні технічні підрозділи (холодильне та компресорне господарство).

Енергоресурси (електроенергія, тепло) та спиртова сировина постачаються підприємству зовнішніми контрагентами. Інформація про наявність власної сировинної бази або виноградників у відкритих джерелах відсутня, що свідчить про залежність підприємства від ринку постачання сировини. Основними ресурсами для виробничого процесу є етиловий спирт, вода, енергоресурси та дубові бочки для витримки.

Відомості щодо конкретних географічних ринків збуту у відкритих джерелах не оприлюднені. Разом з тим встановлено, що продукція реалізовувалася на внутрішньому ринку України через оптові та роздрібні канали. Наявність ліцензій на експорт та імпорт створює потенційні можливості для виходу на зовнішні ринки.

Основними конкурентами підприємства на українському ринку коньячної та бренд-продукції є ПрАТ «Одеський коньячний завод», ПрАТ «Дім марочних коньяків «Таврія», а також інші вітчизняні виробники алкогольних напоїв.

До основних переваг ТОВ «Вознесенський коньячний завод» належать сучасні виробничі потужності, наявність ліцензій на зовнішньоекономічну

діяльність та можливість розливу продукції у різні формати тари. Водночас до недоліків можна віднести відсутність власної розвиненої сировинної бази, відносно менші обсяги виробництва та нижчий рівень пізнаваності торгових марок порівняно з провідними виробниками галузі.

Техніко-економічну характеристику доповнює розрахунок основних фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за 2021-2022 роки в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод»*

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	20945,9	26724,2	5778,3	27,59
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	18177,6	21212,1	3034,5	16,69
Адміністративні витрати, тис. грн.	-	-	-	-
4. Інші операційні витрати, тис. грн.	2533,1	3866,2	1333,1	52,63
5. Валовий прибуток, тис. грн.	2768,3	5512,1	2743,8	99,11
6. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	20710,7	25078,3	4367,6	21,09
7. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	99	94	-5,0	-5,09
8. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн. в т.ч.:	187,2	132,6	-54,6	-29,17
- від основної операційної діяльності	2768,3	5512,1	2743,8	99,11
- від іншої операційної діяльності	-2533,1	-3866,2	-1333,1	52,63
- від фінансової діяльності	-	-	-	-
- від іншої діяльності	-48	-1513,3	-1465,3	В 30 р.
12. Податок на прибуток, тис. грн.	33,7	23,9	-9,8	-29,08
13. Чистий прибуток, тис. грн.	153,5	108,7	-44,8	-29,19
14. Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб.	28	27	-1	-3,57
15. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу, грн.	748067,86	989785,19	241717,3	32,31
16. Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис. грн.	8036,35	5389,4	-2646,95	-32,94

Продовження табл. 3.1

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
17. Фондовіддача, грн. - по продукції	2,61	4,96	2,35	90,25
- по прибутку	0,34	1,02	0,68	0,33
18. Фондорентабельність, %	2,33	2,46	0,13	x
19. Середня річна вартість оборотних коштів, тис. грн.	34641,45	51013,2	16371,75	47,26
20. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	0,60	0,52	-0,08	-0,69
21. Рентабельність продукції, %	15,23	25,99	10,76	x
27. Рентабельність виробництва, %	0,36	0,19	-0,17	x
23. Середня річна сума дебіторської заборгованості	4451,7	3029,75	-1421,95	-31,94
24. Середня річна сума кредиторської заборгованості	22801,05	18061,85	-4739,20	-20,79
25. Коефіцієнти ліквідності балансу - коефіцієнт поточної ліквідності	1,04	1,07	0,03	x
- коефіцієнт швидкої ліквідності	0,17	0,38	0,21	x
- коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,0018	0,0017	-0,0001	x

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [34] та методики авторів [12, 16]

В результаті дослідження основних техніко-економічних показників ТОВ «Вознесенський коньячний завод» в 2022 р. в порівнянні з 2021 р. можна зробити наступні висновки (табл. 3.1):

В 2022 році підприємство збільшило чистий дохід на 5778,3 тис. грн. що у порівнянні з 2021 р. або на 27,59%, повна собівартість реалізованої продукції збільшилась на 4367,6 тис. грн. або на 21,09% (це відбулось за рахунок збільшення собівартості реалізованої продукції на 3034,5 тис. грн. або 16,69 %, інші операційні витрати на 1333,1 тис. грн. або 52,63%), що й не призвело до зменшення витрат на 1 грн. реалізованої продукції 5,04 коп.

В звітному році фінансовий результат до оподаткування був прибутком, який зменшився 54,6 тис. грн., або на 29,17%. Це відбулось за рахунок отримання позитивного фінансового результату (прибутку) від основної операційної діяльності на 2743,8 тис. грн. або в 99,11 р., та негативного від іншої операційної діяльності у розмірі 1333,1 тис. грн., або на 52,63%, та іншої діяльності на 1465,3 тис. грн. або в 30 разів.

Коефіцієнт оборотності оборотних коштів зменшився в 2022 році в порівнянні з 2021 роком на 0,69%

Покращились показники ефективності використання ресурсів підприємства у 2022р. в порівнянні з 2021р.:

- трудових, про що свідчить збільшення продуктивності праці одного штатного працівника облікового складу на 241717,3 грн., у зв'язку зі скорочення персоналу на одного або 3,57%.

- основних засобів, про що свідчить збільшення фондівіддачі по прибутку на 0,68 або 0,33%, та фондорентабельності 0,13% п.;

- рентабельність продукції збільшилась на 10,76% п.

Дебіторська заборгованість підприємства за її середня величина зменшилась на 31,94%, а кредиторська заборгованості на 20,79%, що позитивно впливає на фінансовий стан підприємства.

Коефіцієнти ліквідності балансу знаходяться не в межах нормативів, що свідчить про наявність проблем з платоспроможністю підприємства, недостатність оборотних коштів та активів, що швидко реалізуються для покриття поточних зобов'язань, але у 2022 р. в порівнянні з 2021р.

3.2. Загальна організація бухгалтерського обліку на підприємстві

Організація обліку у ТОВ «Вознесенський коньячний завод» ведеться згідно чинного законодавства, інструкціям, нормативно-правовим актам органів державної влади і місцевого самоврядування, керівним матеріалам фінансових, контрольно-ревізійних та податкових органів з організації бухгалтерського обліку та складання звітності, а також інших документів, які регулюють господарсько-фінансову діяльність підприємства.

Нормативною базою, що регулює організацію та методологію бухгалтерського обліку на досліджуваному підприємстві, є: Облікова політика ТОВ «Вознесенський коньячний завод» укладена відповідно до вимог Закон України від 16 липня 1999 року № 966-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в

Україні» [8], національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку [1,26], Податкового кодексу [23].

Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться безперервно з дня реєстрації підприємства, забезпечує якість ведення бухгалтерського обліку (рис. 3.1).

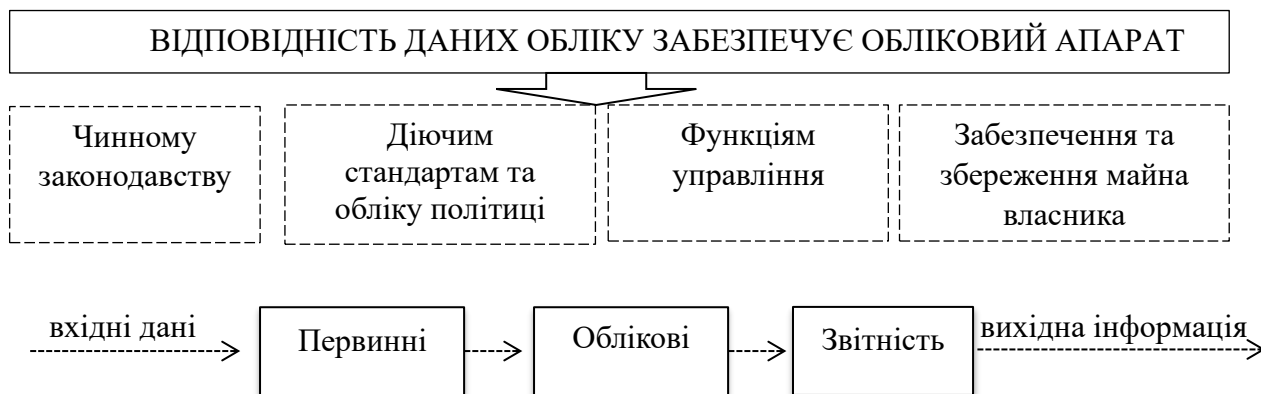

Рис. 3.1 – Складові забезпечення ведення бухгалтерського обліку*

*складено автором на підставі джерел [14,22]

Питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника відповідно до законодавства та установчих документів.

Метою бухгалтерського обліку підприємства є дотримання єдиної методики відображення господарських операцій та забезпечення своєчасного надання достовірної інформації користувачам фінансової звітності.

Головне завдання підприємницької діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод» – дистиляція, ректифікація та змішування спиртних напоїв.

Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку на підприємстві Наказом «Про облікову політику підприємства» встановлено бухгалтерію підприємства, яку очолює головний бухгалтер. Права та обов'язки головного бухгалтера та усіх посадових осіб бухгалтерії визначаються Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». Бухгалтерія на підприємстві складається з головного бухгалтера, бухгалтера з виробництва та реалізації продукції, бухгалтера з розрахункових операцій.

На підприємстві ТОВ «Вознесенський коньячний завод» функції головного бухгалтера та бухгалтерів включають такі напрямки:

- 1) фінансове, розрахункове та облік праці і заробітної плати;

2) ведення обліку придбання матеріальних цінностей та розрахунків з постачальниками, надходжень та витрачання матеріальних цінностей в розрізі місць їх зберігання, використання;

3) ведення обліку витрат на всі види виробництв, калькуляція фактичної собівартість продукції (робіт, послуг), визначення складу витрат на незавершене виробництво, виявлення результатів роботи окремих підрозділів підприємства;

4) загальне (зведено-балансове) направлення – здійснення обліку інших операцій (облік доходів, фінансових результатів), групування та узагальнення бухгалтерської інформації (ведення реєстрів бухгалтерського обліку, інформація з яких слугує для складання фінансової звітності) та організує архів бухгалтерської документації.

Структура бухгалтерії ТОВ «Вознесенський коньячний завод» приведена на рис. 3.2.

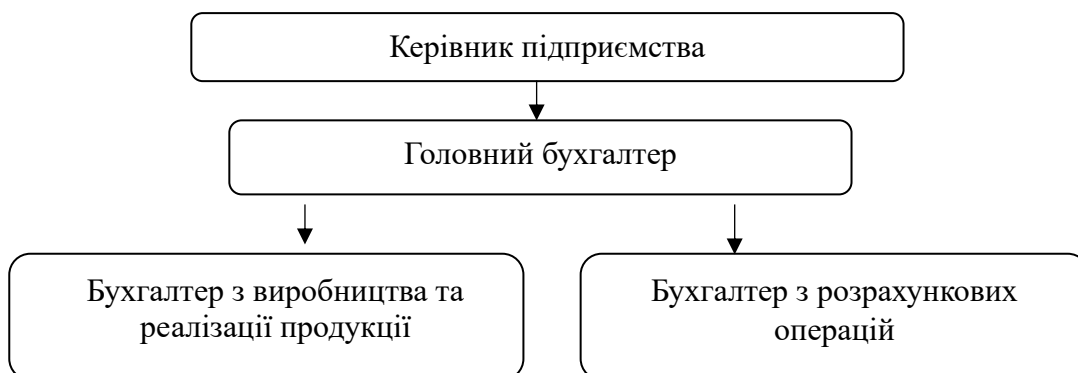

Рисунок 3.2 – Структура відділу бухгалтерії в ТОВ «Вознесенський коньячний завод»*

*побудовано на підставі джерел [34]

Облікова політика ТОВ «Вознесенський коньячний завод» ґрунтується на положеннях діючих Національних стандартів бухгалтерського обліку та Міжнародних стандартів фінансової звітності.

Однією з важливих передумов раціональної організації обліку є застосування найбільш ефективної форми бухгалтерського обліку, його технічної оснащеності.

Під формою бухгалтерського обліку розуміють певну систему взаємопов'язаних між собою облікових реєстрів встановленої форми і змісту, що зумовлює послідовність і способи облікових записів.

Сучасними формами бухгалтерського обліку, що застосовуються на даному підприємстві є *автоматизована (комп'ютерна) форми обліку*.

Застосування автоматизованої форми обліку на підприємстві дозволяє:

- зменшити трудомісткість обліку за рахунок автоматизації його ведення;
- значно збільшити аналітичність обліку без підвищення трудомісткості його ведення;
- одержувати облікові реєстри (баланс, аналітичні рахунки) практично на будь-яку дату не чекаючи закінчення облікового періоду, що значно підвищує оперативність фінансового та аналітичного обліку;
- створювати на базі бухгалтерської комп'ютерної системи комп'ютерні мережі різної складності, а також проводити повноцінну інтеграцію програм з обліку з іншим програмним забезпеченням;
- за потребою оперативно перебудовувати технологію ведення обліку у зв'язку з організаційними перебудовами чи змінами в нормативно-правових актах.

Зазначимо, що в автоматизованій системі обліку для підготовки управлінської інформації доцільно застосовувати шаховий принцип записів, який достатньо апробований у паперових формах облікових реєстрів, що вказує на пристосування журнально-ордерної форми обліку до умов автоматизації.

Отже, автоматизація бухгалтерського обліку – важлива складова ведення бухгалтерського обліку для будь-якого підприємства, в тому числі малих підприємств. Завдяки автоматизації не тільки підвищується ефективність управління, а й зростає якість ведення бухгалтерського обліку. Використання програм для розрахунків гарантує скорочення кількості помилок. Впровадивши систему автоматизації обліку, кожне підприємство може розраховувати на індивідуальний підхід, професійне і уважне ставлення. За її допомогою можна отримати ефективний інструмент для простого та прозорого бухгалтерського обліку.

Керівникам підприємств досить часто необхідно приймати серйозні рішення в умовах недостатньої інформації та ризику. Це вимагає ведення суворого контролю основних показників фінансово-господарської діяльності, що відбиваються у величезній кількості облікових документів. Часом, щоб у всьому цьому розібратися необхідно багато часу, тому і використовується інформаційна система бухгалтерського обліку, яка дозволяє швидко систематизувати та обробляти інформацію.

Зазначимо, що підтвердження господарських операцій, зокрема обліку оборотних активів відбувається на основі первинних документів. Для організації та перевірки бухгалтерського обліку оборотних активів ТОВ «Вознесенський коньячний завод» використовується комплекс первинних документів. Оскільки підприємство займається специфічним видом діяльності (виробництво алкогольних напоїв, переробка винограду, витримка спиртів), перелік документів поєднує як загальногосподарські форми, так і спеціалізовані бланки суворої звітності (табл. 3.2.).

Таблиця 3.2 – Первинні документи з обліку оборотних активів у ТОВ «Вознесенський коньячний завод»*

<i>Блок</i>	<i>Напрямок</i>	<i>Первинні документи</i>
1. Запаси та сировина (виноград, спирти, виноматеріали, пляшки, тарокупорка)	Приймання сировини (винограду):	<i>Товарно-транспортна накладна (ТТН) — на перевезення винограду. Акт приймання винограду за кількістю та якістю (із зазначенням цукристості та сорту).</i>
	Спирти та виноматеріали (на витримці та зберіганні):	<i>Акт приймання-передачі спиртів/виноматеріалів у виробничі цехи або на склади витримки. Акт інвентаризації спиртів (із замірами міцності, об'єму та безводного спирту). Журнал обліку руху спирту в коньячних сховищах.</i>
	Загальні запаси (складський облік):	<i>Прибутковий ордер (типова форма № М-4) — оформлення матеріалів (пляшки, етикетки, корки, коробки), що надходять від постачальників. Лімітно-забірний картка (форма № М-8 або № М-9) або Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (форма № М-11) — для передачі склотари та пакувальних матеріалів на лінію розливу. Акт списання матеріалів — для підтвердження витрат допоміжних матеріалів у виробництві.</i>

Продовження табл. 3.2

<i>Блок</i>	<i>Напря́м</i>	<i>Первинні документи</i>
2. Готова продукція (коньяки, бренді)	Надходження виробництва: з	<i>Накладна на переміщення готової продукції на склад.</i> <i>Акт про брак / Акт про бій скляної тари</i> (важливо для законного списання втрат у межах або понад норми природного убутку).
	Реалізація покупцям:	<i>Спеціалізована ТТН на відпуск алкогольних напоїв (форма № 1-ТН /алкогольні напої/)</i> — обов'язковий документ для транспортування алкоголю в Україні. <i>Видаткова накладна</i> — підтверджує перехід права власності на товар до покупця. <i>Податкова накладна</i> — реєструється в ЄРПН для відображення зобов'язань з ПДВ та акцизного податку.
3. Грошові кошти та їх еквіваленти (каса, рахунки)	Безготівкові кошти (основні розрахунки з контрагентами): з	<i>Платіжна інструкція</i> (колишнє платіжне доручення) — ініціювання списання коштів з рахунку підприємства. <i>Виписка банку</i> — первинний документ, що підтверджує рух коштів на поточному рахунку (в ТОВ та валюті).
	Готівка (касові операції):	<i>Прибутковий касовий ордер (ПКО)</i> — надходження готівки (наприклад, повернення невикористаних підзвітних сум). <i>Видатковий касовий ордер (ВКО)</i> — видача готівки (на відрядження, господарські потреби тощо). <i>Журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових документів.</i> <i>Касова книга</i> — щоденне узагальнення касових операцій.
4. Дебіторська заборгованість та підзвітні суми	Розрахунки покупцями: з	<i>Акти звірки взаєморозрахунків</i> (періодично складаються для підтвердження суми заборгованості).
	Розрахунки підзвітними особами: з	<i>Авансовий звіт</i> (Звіт про використання коштів / електронних грошей, виданих на відрядження або під звіт) — з додаванням фіскальних чеків, квитків, рахунків готелів тощо.
5. Інвентаризаційні документи	Інвентаризація	<i>Інвентаризаційний опис товарно-матеріальних цінностей (форма № по-11).</i> <i>Порівняльна відомість результатів інвентаризації ТМЦ.</i> <i>Акт розрахунку втрат спирту/виноматеріалів при зберіганні та переміщенні (із застосуванням технологічних норм убутку).</i>

*складено автором

Усі первинні документи ТОВ «Вознесенський коньячний завод» повинні мати обов'язкові реквізити згідно зі ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [8] (назва документа, дата, підписи відповідальних осіб, обсяг операції тощо), а також відповідати вимогам податкового законодавства щодо підакцизних товарів.

ТОВ «Вознесенський коньячний завод» складає та надає квартално та щорічно фінансову звітність до відповідних органів.

Основними якісними характеристиками фінансової звітності визнані: доречність та правдиве подання. Додатковими якісними характеристиками фінансової звітності визнані: зіставність, можливість перевірки, своєчасність та зрозумілість.

Річна фінансова звітність складена на основі принципу первісної вартості.

Працівники ТОВ «Вознесенський коньячний завод» реалізують право на працю шляхом укладання трудового договору про роботу на підприємстві. Працівникам надається право на відпочинок відповідно до законів про обмеження робочого дня та робочого тижня і про щорічні оплачувані відпустки, право на вирішення трудових спорів у встановленому законом порядку, право на здорові і безпечні умови праці, та інші встановлені законом права.

Основна мета кадрової політики ТОВ «Вознесенський коньячний завод» – це своєчасне забезпечення оптимального балансу процесів комплектування, збереження персоналу, його розвитку відповідно до потреб організації, вимог діючого законодавства та стану ринку праці в умовах викликів сьогодення.

3.3. Аналіз оборотних активів ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства здійснюють за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою аналітичної табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства*

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього активів, тис. грн.	1300	50 183,2	62 638,0	12 454,8	24,82
1. Необоротні активи, тис. грн.	1095	6 413,4	4 381,4	-2 032,0	-31,68
– в % до активів		12,8	7,0	-5,8	х
2. Оборотні активи, тис. грн.	1195	43 769,8	58 256,6	14 486,8	33,10
– в % до активів		87,2	93,0	5,8	х
2.1. Запаси, тис. грн.	1100, 1110	36 573,4	37 270,2	696,8	1,91
– в % до активів		72,9	59,5	-13,4	х
2.2. Кошти в розрахунках, тис. грн.	1120 ÷ 1155	4 781,7	1 277,8	-3 503,9	-73,28
– в % до активів		9,5	2,0	-7,5	х
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	1160, 1165	74,8	93,8	19,0	25,40
– в % до активів		0,1	0,1	0,0	х
2.4. Інші оборотні активи, тис. грн.	1170, 1190	2 339,9	19 614,8	17 274,9	В 7 р.
– в % до активів		4,7	31,3	26,7	х
– у тому числі витрати майбутніх періодів, тис. грн.	1170	0,0	13 963,7	13 963,7	100
– в % до активів		0,0	22,3	22,3	х
3. Необоротні активи утримувані для продажу, та групи вибуття, тис. грн.	1200	–	–	–	–
– в % до активів		–	–	–	х

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [34] та методики авторів [12, 16]

З табл. 3.4 видно, що в звітному році порівняно з попереднім активи підприємства збільшилися на 12454,8 тис. грн. або на 24,82%. Це відбулось за рахунок збільшення оборотних активів на 14486,68 тис. грн., або 33,1% (за рахунок збільшення запасів на 696 тис. грн. або 1,91%, грошових коштів та їх еквіваленти на 19,0 тис. грн., інших оборотних активів на 17274,9 тис. грн. або в 7 разів, та зменшення коштів в розрахунках на 3503,9 тис. грн. або на 73,28%). За рахунок необоротних активів зменшилися активи на 2032,0 тис. грн., або 31,68%.

В структурі активів підприємства попереднього року найбільшу питому вагу займали оборотні активи – 87,2%, питома вага необоротних активів склала 12,8%. В звітному році відбулись наступні зміни в структурі активів підприємства: збільшилась питома вага оборотних активів на 5,8% пункти та відповідно зменшилась питома вага необоротних активів на таку саму величину. Впродовж

досліджуваного періоду необоротних активів утримуваних для продажу, та груп вибуття підприємство не мало [29].

Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів*

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок	в % до величини зміни оборотних
Оборотні активи всього, тис. грн., в тому числі:	1195	43769,8	58257	100,0	100,0	14486,8	x	33,10	100,0
– запаси	1100	36573,4	37270,2	83,56	63,98	696,8	-19,58	1,91	4,81
–дебіторська заборгованість	1120 ÷ 1155	4781,7	1277,8	10,92	2,19	-3503,9	-8,73	-73,28	-24,19
– грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	1160, 1165	74,8	93,8	0,17	0,16	19	-0,01	25,40	0,13
– інші оборотні активи	1170, 1190	2339,9	19614,8	5,35	33,67	17274,9	28,32	В 7 р.	119,25

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [34] та методики авторів [12, 16]

З табл. 3.4 видно, що в звітному році порівняно з попереднім оборотні активи підприємства збільшились на 14486,8 тис. грн., або на 33,1%. Це відбулось за рахунок збільшення запасів на 696,8 тис. грн. або на 1,91%; також відбулось збільшення грошових коштів на 19 тис. грн., або на 25,4% та збільшення інших оборотних активів на 17274,9 тис. грн., або в 7 разів. Дебіторська заборгованість зменшилася на 3503,9 тис. грн., або на 73,28%.

В структурі оборотних активів на початок звітного року найбільшу питому вагу займали запаси – 83,56%, питома вага дебіторська заборгованість склала

10,92%, грошових коштів та поточних фінансових інвестицій – 0,17%, інші оборотні активи – 5,35%.

На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі оборотних активів: зменшилась питома вага дебіторської заборгованості до 2,19%, запасів до 63,98%, грошових коштів та поточних фінансових інвестицій до 0,16%; також збільшилась питома вага інших оборотних активів до 33,67%.

Аналіз структури розміщення оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємства за сферами розміщення його окремих елементів здійснюється за на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 3.5.

Таблиця 3.5 – Аналіз структури розміщення оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємств*

Показники	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення		
	тис. грн	%	тис. грн.	%	абс.	%	за структурою
1. Сфера виробництва в тому числі:	22371,8	51,11	30639	52,59	8267	36,96	1,48
– виробничі запаси	22371,8	51,11	30 639	52,59	8 267	36,96	1,48
– незавершене виробництво	–	–	–	–	–	–	–
– витрати майбутніх періодів	–	–	–	–	–	–	–
2. Сфера обігу в тому числі:	21398	48,89	27617,3	47,41	6219,3	29,06	-1,48
– готова продукція	14201,6	32,45	6 630,9	11,38	-7 571	-53,31	-21,06
– грошові кошти	74,8	0,17	94	0,16	19	25,40	-0,01
– дебіторська заборгованість	4 781,7	10,92	1 277,8	2,19	-3 504	-73,28	-8,73
– товари	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
– інші	2 339,9	5,35	19 614,8	33,67	17 274,9	В 7 р.	28,32
Всього оборотний капітал	43 769,8	100,00	58 256,6	100,00	14 486,8	33,10	-

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [34] та методики авторів [12, 16]

З табл. 3.5 видно, що в звітному році порівняно з попереднім загальна величина оборотного капіталу підприємства збільшилась на 14486,8 тис. грн., або на 33,10%. Це відбулось за рахунок збільшення капіталу, розміщеного у сфері обігу

на 6219,3 тис. грн., або на 29,06%; та збільшення капіталу, розміщеного в сфері виробництва на 8267 тис. грн., або на 36,96%.

В структурі оборотного капіталу попереднього року найбільшу питому вагу займає капітал, розміщений в сфері виробництва – 51,11%, питома вага капіталу, розміщеного у сфері обігу склала 48,89%. В звітному році відбулись наступні зміни в структурі оборотного капіталу: збільшилась питома вага капіталу, розміщеного в сфері виробництва та відповідно зменшилась питома вага капіталу, розміщеного у сфері обігу на 1,48% пунктів.

Аналіз використання оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємства та його окремих елементів здійснюється на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 3.6.

Таблиця 3.6 – Аналіз використання оборотних коштів*

Показники	Код рядка (алгоритм розрахунку)	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	Ф № 2 р. 2000	20945,9	26724,2	5778,3	27,59
2. Середньорічні залишки оборотних коштів, тис. грн., в т.ч.	Ф № 1 р. 1195	34641,45	51013,2	16371,75	47,26
2.1. Запаси	Ф № 1 р.1100	28 818,1	36 921,8	8 103,7	28,12
2.2. Кошти в розрахунках	Ф № 1 р.1125÷1155	4451,7	3029,75	-1421,95	-31,94
2.3. Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	Ф № 1 р.1160, 1165	42,45	84,3	41,85	98,59
2.4. Інші оборотні активи	Ф № 1 р.1170, 1190	1329,2	10977,35	9648,15	В 7 р.
3. Кількість днів в періоді	х	360	360	х	х
4. Одноденна виручка, тис. грн..	р. 1 : р. 3	58,18	74,23	16,05	27,59
5. Потреба в оборотних коштах одного дня, тис. грн.	р. 2 : р. 3	96,23	141,70	45,48	47,26
6. Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Ф № 1 р.1615	18544,8	17051,9	-1492,9	-8,05
7. Коефіцієнт оборотності	р.1 : р.2	0,605	0,524	-0,081	х
8. Коефіцієнт завантаженості	р.2 : р. 1	1,654	1,909	0,255	х
9. Тривалість 1 обороту, днів, в т.ч.	р.3 : р.7 або р.2 : р.4	595,4	687,2	91,8	х

Показники	Код рядка (алгоритм розрахунку)	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
9.1. В запасах	р.2.1 : р.4	495,3	497,4	2,1	х
9.2. В коштах в розрахунках	р.2.2 : р.4	76,5	40,8	-35,7	х
9.3. В грошових коштах	р.2.3 : р.4	0,7	1,1	0,4	х
9.4. В інших оборотних коштах	р.2.4 : р.4	22,8	147,9	125,0	х
10. Надлишок (економія) оборотних коштів, тис. грн.	абс. відхилення по р.9 · р.5 за звітний рік	х	4175,17	х	х
11.Кредиторська заборгованість, враховуючи економію (надлишок) оборотних коштів при умові роботи заводу на рівні попереднього року, тис. грн.	р.10 ± р.6 за звітний рік	х	21227,07	х	х

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [34] та методики авторів [12, 16]

Розрахунки, наведені в табл. 3.6 свідчать, що ефективність використання оборотних коштів підприємства у звітному році порівняно з попереднім погіршилась, про що свідчить зменшення коефіцієнту оборотності на 0,081 обороти, збільшення тривалості одного обороту на 91,8 днів (це відбулось за рахунок збільшення часу перебування оборотних коштів в грошових коштах на 0,4 днів; в інших оборотних коштах на 125 дні, з запасів на 2,1 днів). Це призвело до залучення до обігу додаткової суми грошових коштів у розмірі 4175,17 тис. грн.

Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства здійснюється підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 3.7.

З табл. 3.7 видно, що дебіторська заборгованість на кінець звітного періоду порівняно з початком зменшилась 3503,9 тис. грн., або на 73,28%. Це відбулось за рахунок зменшення дебіторської заборгованості за розрахунками, зокрема з бюджетом на 3407,4 тис. грн. або 99,76%; зменшення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 38,7 тис. грн., або на 11,19%; зменшення іншої поточної дебіторської заборгованості на 57,8 тис. грн., або на 5,67%.

Таблиця 3.7 – Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості*

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до велич. на початок звітного року	в % до велич. зміни дебіторської
Дебіторська заборгованість всього, в тому числі:	1125 ÷ 1155	4781,7	1277,8	100,00	100,00	-3503,9	x	-73,28	100
1.1. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1120, 1125	345,8	307,1	7,23	24,03	-38,7	16,80	-11,19	1,10
1.2. Дебіторська заборгованість за розрахунками :	1130 ÷ 1145	3415,6	8,2	71,43	0,64	-3407,4	-70,79	-99,76	97,25
– за виданими авансами	1130	–	–	–	–	–	–	–	–
– з бюджетом	1135	3415,6	8,2	71,43	0,64	-3407,4	-70,79	-99,76	97,25
– в тому числі з податку на прибуток	1136	–	–	–	–	–	–	–	–
– з нарахованих доходів	1140	–	–	–	–	–	–	–	–
– із внутрішніх розрахунків	1145	–	–	–	–	–	–	–	–
1.3. Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1020,3	962,5	21,34	75,32	-57,8	53,99	-5,67	1,65

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [34] та методики авторів [12, 16]

В структурі дебіторської заборгованості на початок звітного року найбільшу питому вагу займає дебіторська за розрахунками – 71,43%; інша поточна дебіторська заборгованість – 21,34%; питома вага дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги склала 7,23%.

На кінець звітного періоду відбулись наступні зміни в структурі дебіторської заборгованості: питома вага дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги збільшилась і склала 24,03% на кінець періоду; зменшилась дебіторська заборгованість за розрахунками, а саме з бюджетом і склала 0,64%; збільшилась

питома вага іншої поточної дебіторської заборгованості на 53,99% пунктів і склала 75,32%.

Аналіз динаміки рентабельності капіталу підприємства здійснюється за даними форм № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форм № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за два роки за допомогою табл. 3.8.

Таблиця 3.8 – Аналіз рентабельності капіталу підприємства*

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхил.
1. Чистий прибуток (збиток) підприємства, тис. грн.	Ф № 2 р. 2350 (2355)	153,5	108,7	-44,8
2. Середня річна сума капіталу підприємства, тис. грн., в тому числі:	Ф № 1 р. 1300	42691,15	56410,6	13719,45
2.1– основного капіталу	Ф № 1, р. 1095	8049,7	5397,4	-2652,3
2.2– оборотного капіталу	Ф № 1 р.1195	34641,45	51013,2	16371,75
а)в тому числі – власного оборотного капіталу	Ф № 1 р.1495 – р.1095	-174,85	2608,55	2783,4
3. Рентабельність капіталу, %	1/2*100%	0,36	0,19	-0,17
4. Рентабельність основного капіталу, %	1/2.1*100%	1,91	2,01	0,11
5. Рентабельність оборотного капіталу, %	1/2.2*100%	0,44	0,21	-0,23
6. Рентабельність власного оборотного капіталу, %	1/2.2а*100 %	x	4,17	4,17

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [34] та методики авторів [12, 16]

Розрахунки, наведені в табл. 3.8 показують, що в звітному році у порівнянні з попереднім рентабельність всього капіталу підприємства зменшились на 0,17% пункти:

- рентабельність основного капіталу збільшилась на 0,11% пункти;
- рентабельність оборотного капіталу зменшилась на 0,23% пункти;

Це відбулося за рахунок зменшення чистого прибутку підприємства на 44,8 тис. грн. та збільшення середньорічної величини відповідного капіталу:

- всього капіталу на 13719,45 тис. грн.;
- оборотного капіталу на 16371,75 тис. грн.

Основний капітал зменшився на 2652,3 тис. грн.

Діяльність підприємства має тенденцію до стабільності оскільки значення показників рентабельності на кінець періоду порівняно з попереднім є позитивними.

Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства здійснюють за допомогою даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».

Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 3.9.

Таблиця 3.9 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками*

Показники	Сума, тис.грн.		
	на початок поперед. року	на кінець поперед. року	на кінець звітного року
1. Власний капітал (1495)	7798,1	7951,6	8060,3
2. Необоротні активи (1095)	9686	6413,4	4381,4
3. Наявність власних оборотних коштів (1495-1095)	-1887,9	1538,2	3678,9
4. Короткострокові кредити банків (1600)	0	11514,1	6000
5. Загальна величина джерел формування запасів (ряд. 3 + ряд. 4)	-1887,9	13052,3	9678,9
6. Запаси (1100)	21062,8	36573,4	37270,2
7. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів (ряд 3 – ряд 6)	-22951	-35035,2	-33591,3
8. Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини джерел формування запасів (ряд5 – ряд6)	-22951	-23521,1	-27591,3
9. Джерела, що послаблюють фінансову напругу (р. 1615)	26544,3	18544,8	17051,9
10. Тип фінансової ситуації на підприємстві	Нестійкий стан	Кризовий стан	Кризовий стан

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [34] та методики авторів [12, 16]

Дані розрахунків, які наведені в табл. 3.9 показують, що фінансова ситуація на підприємстві на початку попереднього року є нестійкою (передкризовою), яка в звітному році переходить у кризовий стан, оскільки запаси не покриваються наявністю власних оборотних коштів та джерел, що послаблюють фінансову напругу. Цю ситуацію на підприємстві можна ще характеризувати особливістю видом діяльністю - коньячне виробництво, тому й запаси (ще не реалізовані) перевищують наявних власних оборотних коштів.

Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства здійснюють за допомогою даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».

Аналіз фінансовій стійкості підприємства за частковими показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 3.10.

Таблиця 3.10 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за частковими показникам*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На початок попереднього Року	На кінець попереднього року	На кінець звітного року	Нормативне значення
1. Коефіцієнт автономії (К _{авт})	1495	0,22	0,16	0,13	більше 0,5
	1900				
2. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів (К _ф)	1595+1695+ +1700	3,51	5,31	6,77	менше 1,0
	1495				
3. Наявність власних оборотних коштів (ОК _{вл})	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	-1887,9	1538,2	3678,9	зменшення
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу (К _{ман})	1495 – 1095	-0,24	0,19	0,46	більше 0,1
	1495				
5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами (К _з)	1495 – 1095	-0,07	0,04	0,06	0,1
	1195+1200				

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [34] та методики авторів [12, 16]

Як видно з табл. 3.10, коефіцієнт автономії за два роки не покращився, що свідчить про зниження стабільності підприємства та його фінансової залежності від зовнішніх кредиторів. Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів, подібно до попереднього показника, погіршився до кінця звітного року. На початок попереднього року підприємство залучало 3,51 грн залучених коштів на 1 грн власних коштів, на кінець попереднього року – 5,31 грн, а на кінець звітного року – 6,77 грн. Власний оборотний капітал підприємства збільшився на кінець звітного року, що позитивно впливає на діяльність підприємства. Коефіцієнт маневреності

власного капіталу на початку попереднього року був менше нормативного значення, що є наслідком нестачі оборотних коштів, проте в звітному році ситуація має динаміку покращення. Значення коефіцієнта забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами на кінець звітного року зменшилося і вийшло за межі норми, що вказує на недостатність власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних і частини оборотних активів. Отже, аналіз показників фінансової стабільності підприємства дозволяє зробити висновок про нестабільну ситуацію вкладення коштів у діяльність підприємства та його фінансову стабільність на ринку.

Аналіз ліквідності балансу здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 3.11.

Таблиця 3.11 – Розрахунок абсолютних показників для аналізу ліквідності балансу звітного року*

Показники активу балансу	Сума, тис.грн.		Показники пасиву балансу	Сума, тис.грн.		Платіжний результат, тис.грн.	
	на початок року	на кінець року		на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року
A_1 – Найбільш ліквідні активи (1160+1165)	74,8	93,8	P_1 – Найбільш термінові зобов'язання (1605+1615÷1660+1690+1700)	30717,5	48577,7	-30642,7	-48483,9
A_2 – Активи, які можна реалізувати швидко (1120÷1155+1190)	7121,6	6928,9	P_2 – Короткострокові пасиви (1600+1610)	11514,1	6000	-4392,5	928,9
A_3 – Активи, які можна реалізувати повільно (1100+1110+1170+1200)	36573,4	51233,9	P_3 – Довгострокові пасиви (1500÷1520)	0	0	36573,4	51233,9
A_4 – Активи, реалізація яких пов'язана з труднощами (1095)	6413,4	4381,4	P_4 – Постійні пасиви (1495+1665+1525+1526)	7952	8060	-1538	-3679
<i>Баланс</i>	50183,2	62638	<i>Баланс</i>	50183,2	62638	x	x

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [34] та методики авторів [12, 16]

З табл. 3.11 видно, що впродовж двох років (на початок та на кінець звітнього року) не виконується наступна рівність: $A1 > П1$, $A2 > П2$, $A3 > П3$, $A4 < П4$. Таким чином, Баланс підприємства впродовж двох років не є абсолютно ліквідним.

Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 3.12.

Таблиця 3.12 – Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками*

Коефіцієнти ліквідності підприємства	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Норма	Розрахункові значення			Відхилення
			На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітного року	
1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	$\frac{1195+1200}{1695}$	= 2,0	0,9311	1,0364	1,0674	0,0310
2. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	$\frac{1195+1200-1100-1110}{1695}$	1,0	0,1624	0,1704	0,3845	0,2141
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{1160+1165}{1695}$	> 0,2 [0,25... 0,35]	0,0004	0,018	0,017	-0,0001

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [34] та методики авторів [12, 16]

З табл. 3.12 видно, що коефіцієнт покриття не відповідає нормі, а коефіцієнт швидкої ліквідності також не знаходиться в межах допустимих значень. Це негативно характеризує діяльність підприємства і вказує на його нездатність покрити свої термінові зобов'язання. Крім того, коефіцієнт абсолютної ліквідності також не відповідає нормативному значенню, що підкреслює необхідність застосування заходів для підвищення цього показника.

Аналіз рентабельності виробництва здійснюють за даними форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 3.13.

Таблиця 3.13 – Аналіз рентабельності виробництва*

Показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік	Абс. відхил.
1. Фінансовий результат від звичайної діяльності, тис.грн.	форма№2 р.2290 (2295)	153,5	108,7	-44,8
2. Середня річна вартість основних засобів, тис.грн.	форма№1 р.1011	13569,9	13681,75	111,85
3. Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	форма№1 р.1195*	34641,45	51013,2	16371,75
4. Загальна величина виробничих фондів підприємства, тис. грн..	р. 2 + р. 3	48211,35	64694,95	16483,6
5. Рентабельність виробництва, %	р.1: р.4·100%	0,318	0,168	-0,15

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [34] та методики авторів [12, 16]

З табл. 3.13 видно, що в звітному році порівняно з попереднім рентабельність виробництва зменшилась на 0,15%. Це відбулось за рахунок зміни наступних факторів:

- зменшення прибутку від звичайної діяльності до оподаткування на 44,8 тис. грн. зменшило рентабельність виробництва на 0,093 відсоткових пункти:

$$\Delta R = (108,7 / (13681,75 + 34641,45)) * 100 - 0,318 = 0,225 - 0,318 = -0,093 \text{ п.}$$

- збільшення середньорічної вартості на 111,85 тис. грн зменшило рентабельність виробництва на 0,001 відсоткових пункти:

$$\Delta R = (108,7 / (13681,75 + 34641,45)) * 100 - 0,225 = 0,224 - 0,225 = -0,001 \text{ п.}$$

- збільшення середньорічної вартості оборотних коштів на 16371,75 тис. грн. зменшило рентабельність виробництва на 0,056 відсоткових пункти:

$$\Delta R = (108,7 / (13681,75 + 51013,2)) * 100 - 0,224 = 0,168 - 0,224 = -0,056 \text{ п.}$$

Загальний вплив факторів: $-0,093 - 0,001 - 0,056 = -0,15 \text{ п.}$

Активи підприємства складаються з необоротних та оборотних активів. Тому найточніше загальну структуру активів характеризує коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів, який обчислюють за формулою: *оборотні активи / необоротні активи*. Значення даного показника більшою мірою зумовлено галузевими особливостями кругообігу коштів аналізованого підприємства. Під час

внутрішнього аналізу структури активів варто з'ясувати причини різкої зміни коефіцієнта (якщо це було) за звітний період [11] (табл. 3.14).

Таблиця 3.14 – Аналіз коефіцієнту співвідношення оборотних і необоротних активів*

№	Показник	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік	Абс. відхил.
1	Необоротні активи, тис. грн	1095	6 413,40	4 381,40	-2 032,00
2	Оборотні активи, тис. грн	1195	43 769,80	58 256,60	14 486,80
3	Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Ряд.2/ряд.1	6,82	13,30	6,47

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [34] та методики авторів [12, 16]

З табл. 3.14 видно, що мобільність активів підприємства протягом 2021-2022 рр. підвищилася за рахунок зниження суми необоротних активів. Якщо в 2021 р на кожну гривню необоротних активів припадає 6,82 гривень оборотних активів, то в 2022 р значення показника становило 13,3. Таким чином, гнучкість підприємства підвищується, в 2022 р ТОВ «Вознесенський коньячний завод» здатний більш оперативно відповідати на мінливі умови ринку.

3.4. Організація фінансового обліку оборотних активів діяльності підприємства

Організація фінансового обліку оборотних активів є одним із ключових елементів облікової політики підприємства, оскільки ці активи безпосередньо забезпечують безперервність операційного циклу.

У ТОВ «Вознесенський коньячний завод» цей процес регламентується Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (НП(С)БО), зокрема НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», НП(С)БО 9 «Запаси», НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [1,26].

Для зберігання запасів підприємство має правильно організоване складське господарство – обладнані склади і комори. Кожному складу присвоюється номер, який вказують в усіх документах з обліку запасів.

Згідно з економічною класифікацією запасів в бухгалтерії підприємства та відповідно до Інструкції № 291 використовують таку систему рахунків для їх обліку [10]:

20 «Виробничі запаси» з відповідними субрахунками:

- 20.1 «Сировина і матеріали»;
- 20.2 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»;
- 20.3 «Паливо»;
- 20.4 «Тара й тарні матеріали»;
- 20.5 «Будівельні матеріали»;
- 20.6 «Матеріали, передані в переробку»;
- 20.7 «Запасні частини»;
- 20.8 «Матеріали сільськогосподарського призначення»;
- 20.9 «Інші матеріали».

21 «Поточні біологічні активи»;

22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»;

23 «Виробництво» (в частині незавершеного виробництва);

24 «Брак у виробництві»;

25 «Напівфабрикати»;

26 «Готова продукція»;

27 «Продукція сільськогосподарського виробництва»;

28 «Товари» з відповідними субрахунками:

- 28.1 «Товари на складі»;
- 28.2 «Товари в торгівлі»;
- 28.3 «Товари на комісії»;
- 28.4 «Тара під товарами»;
- 28.5 «Торгова націнка»;
- 28.6 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу».

Усі бухгалтерські рахунки, які використовують для обліку запасів, є активними, за дебетом цих рахунків відображають надходження запасів на підприємство, їх дооцінку, за кредитом – витрачання на виробництво, у переробку,

відпуск (передача) на сторону, уцінку і т.п. Сальдо рахунків, що використовують для обліку запасів, відображається в другому розділі активу балансу.

На рахунках бухгалтерського обліку основні операції, пов'язані з надходженням виробничих запасів, в залежності від способу їх надходження на підприємство відображають записами (табл. 3.15, 3.16, 3.17):

Таблиця 3.15 – Придбання запасів у постачальника через стороннього перевізника*

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн.
1	Відображено чисту вартість придбаних запасів (без ПДВ), що включається до первісної вартості	201	631	145630
2	Відображено податковий кредит з ПДВ (за наявності зареєстрованої податкової накладної)	641/ПДВ	631	29126
3	Включено транспортно-заготівельні витрати (ТЗВ) до первісної вартості запасів (чиста сума доставки)	201	631	5680,5
4	Відображено податковий кредит з ПДВ за послуги доставки	641/ПДВ	631	1136,1
5	Проведено оплату постачальнику за запаси та доставку	631	311	181573

*складено автором на підставі джерел [10,13]

Таблиця 3.16 – Надходження запасів як внесок до статутного капіталу*

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн.
1	Відображено заборгованість засновника за внесками до статутного капіталу при реєстрації	46	401	48500
2	Оприбутковано товари, що надійшли від засновника в рахунок його вкладу	281	46	48500

*складено автором на підставі джерел [10,13]

Таблиця 3.17 – Безоплатне отримання запасів (МШП або матеріалів)*

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн.
1	Оприбутковано безоплатно отримані малоцінні та швидкозношувані предмети за справедливою вартістю	22	718	562,5

*складено автором на підставі джерел [10,13]

В бухгалтерії підприємства первинні документи з руху запасів підлягають обробці, таксуються, проставляють облікові шифри видів операцій, постачальників та ін., групують за видами операцій, джерелами надходження або за напрямками використання, за кореспондуючими рахунками. У кінці звітної місяця на підставі даних первинних документів здійснюють записи у реєстри бухгалтерського обліку.

У господарській діяльності будь-якого підприємства використовують засоби праці з відносно незначною вартістю і невеликим терміном експлуатації. Такі предмети кваліфікують як малоцінні та швидкозношувані предмети (МШП) і відносять до класу запасів. До них належать предмети терміном використання не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він триває більше одного року, а саме такі як: – інструменти і пристрої загального користування; – спеціальні інструменти і спеціальні пристрої; – змінне обладнання; – виробничий інвентар; – господарський інвентар; – спеціальний одяг, спеціальне взуття і запобіжні пристрої; – інші малоцінні і швидкозношувані предмети. Документальне оформлення операцій, пов'язаних з надходженням МШП здійснюють аналогічно іншим виробничим запасам.

Узагальнена інформація про наявність і рух грошових коштів у касі підприємства відображається на рахунку 30 «Готівка», що має такі субрахунки:

30.1 «Готівка в національній валюті»;

30.2 «Готівка в іноземній валюті».

За дебетом рахунку 30 «Готівка» відображається надходження грошових коштів до каси підприємства, за кредитом – виплата готівки.

Надходження та вибуття готівки в касу на підприємстві відображено у табл. 3.18 та 3.19.

Таблиця 3.18 – Надходження готівки в касу*

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн.
1	Одержано готівку в банку для виплати заробітної плати, депонентів або на господарські потреби	301	311	1560
2	Повернуто до каси невикористані підзвітні суми (залишок авансу на відрядження чи госпвитрати)	301	372	620
3	Оприбутковано готівкову виручку від покупців за реалізовану продукцію, товари, послуги	301	701	15800,5
4	Відображено отримання готівки як внесок до статутного капіталу від засновника	301	46	80000
5	Повернено працівником суму отриманої раніше позики	301	377	550

*складено автором на підставі джерел [10,13]

Таблиця 3.19 – Вибуття готівки з каси*

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн.
1	Здано готівкову виручку з каси на рахунок у банку (самостійно або через інкасаторів)	311	301	45700
2	Видано з каси готівку під звіт на службове відрядження або господарські потреби підприємства	372	301	950
3	Видано з каси заробітну плату працівникам підприємства	661	301	8900
4	Виплачено дивіденди засновникам-фізичним особам	671	301	630
5	Видано готівку постачальнику за придбані матеріальні цінності (з урахуванням лімітів)	631	301	35400

*складено автором на підставі джерел [10,13]

Для обліку операцій на поточному, валютному та інших рахунках в банку використовується рахунок 31 «Рахунки в банках». Він відкривається кожним суб'єктом господарювання, який здійснює розрахункові операції у банку (банках) і має самостійний баланс. Узагальнена інформація про наявність і рух грошових коштів відображається на таких субрахунках: у національній валюті [10]:

31.1 «Поточні рахунки в національній валюті»;

31.3 «Інші рахунки в банку в національній валюті»;

31.5 «Спеціальні рахунки в національній валюті»; в іноземній валюті:

31.2 «Поточні рахунки в іноземній валюті»;

31.4 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті»;

31.6 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті».

Аналітичний облік за рахунком 31 «Рахунки в банках» може вестися за видами рахунків, відкритих у банківських установах. Він повинен надавати можливість щоденно визначати залишки грошових коштів на рахунках в банках, їх рух за певний період, виявляти накопичення грошових коштів понад мінімальної потреби для розміщення його у високоліквідних активах. При журнально-ордерній формі обліку дані за операціями на рахунках у банку систематизуються у Журналі-ордері № 2 і дебетовій відомості до нього, при журнальній формі – у Журналі № 1 (за кредитом рахунку 31) і у Відомості № 1.2 (за дебетом рахунку 31) або в електронних реєстрах – при автоматизованій формі ведення бухгалтерського обліку.

Підставою для складання вказаних реєстрів служать виписки банку і розрахункові документи, що додаються до них, які підтверджують зарахування на рахунок або списання грошових коштів з рахунка (платіжні доручення, платіжні вимоги та ін.).

Облік операцій на рахунках в банку поданий у табл. 3.20.

Таблиця 3.20 – Облік операцій на рахунках в банку *

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн.
1	Отримано аванс або оплату від покупців за товари, роботи, послуги	311	361	65400
2	Здано на рахунок готівкову виручку з каси підприємства	311	301	5600
3	Зараховано на рахунок короткостроковий кредит банку	311	601	58000
4	Зараховано кошти від засновника як внесок до статутного капіталу	311	46	25000
5	Нараховано та зараховано банком відсотки на залишок коштів	311	719	632,5
6	Повернено кошти від постачальника (надміру сплачені, повернення товару)	311	631	456,2
7	Перераховано оплату (або аванс) постачальникам за матеріальні цінності, послуги	631	311	6210,8
8	Перераховано до бюджету податки та збори (ПДВ, податок на прибуток, ПДФО, ЄСВ, Військовий збір)	641	311	7450,3
9	Отримано готівку в касу з рахунку в банку (на зарплату, господарські витрати)	301	311	69500
10	Списано банком плату за розрахунково-касове обслуговування (РКО)	92	311	230,4
11	Погашено заборгованість за тілом кредиту банку	501	311	1260,3
12	Перераховано заробітну плату на карткові рахунки працівників	661	311	120600

*складено автором на підставі джерел [10,13]

Після відвантаження (відпуску) готової продукції, товарів покупцеві, передачі виконаних робіт і послуг замовником процес реалізації переміщується у сферу розрахунків – виникає дебіторська заборгованість.

Для обліку дебіторської заборгованості за товари, роботи послуги Планом рахунків передбачено рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», який відповідно до Інструкції № 291 має такі субрахунки [10]:

36.1 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»;

36.2 «Розрахунки з іноземними покупцями»;

36.3 «Розрахунки з учасниками промислово-фінансових груп»;

36.4 «Розрахунки за гарантійним забезпеченням».

Рахунок 36 – активний, балансовий, за дебетом відображають продажну вартість реалізованої продукції, товарів, виконаних робіт, наданих послуг (у тому числі на виконання бартерних контрактів), яка включає податок на додану вартість, акцизний податок та інші податки, збори (обов'язкові платежі), що підлягають перерахуванню до бюджету та позабюджетних фондів і включені до вартості реалізації. За кредитом – суму платежів, які надійшли на рахунки підприємства в банківських установах, в касу та інші види розрахунків. Сальдо рахунку дебетове, показує заборгованість покупців та замовників за одержану продукцію, товари, роботи, послуги і відображається (з врахуванням коригування на суму резерву сумнівних боргів) в другому розділі активу балансу у складі оборотних активів.

Облік дебіторської заборгованості наведено у табл. 3.21.

Таблиця 3.21 – Облік операцій на рахунках в банку *

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн.
1	Відображено дохід від реалізації (нараховано дебіторську заборгованість покупця з ПДВ)	361	701	86900
2	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	701	641/ПДВ	14483,33
3	Списано собівартість реалізованих товарів (готової продукції чи послуг)	901	26 (28, 23)	46752,5
4	Отримано оплату від покупця на поточний рахунок (погашення заборгованості)	311	361	86900
5	Отримано попередню оплату (аванс) від покупця	311	681	63500
6	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ за правилом «першої події»	643	641/ПДВ	10583,33
7	Відвантажено товари (виконано роботи) в рахунок авансу (визнано дохід)	361	701	63500
8	Проведено заліковий запис ПДВ при відвантаженні	701	643	10583,33
9	Здійснено залік взаємної заборгованості (перекриття дебету 361 та кредиту 681)	681	361	63500
10	Нараховано резерв сумнівних боргів (визнано інші операційні витрати)	944	38	6200
11	Списано безнадійну дебіторську заборгованість за рахунок створеного резерву	38	361	6200

*складено автором на підставі джерел [10,13]

Заборгованість дебіторів підприємства, яка не стосується заборгованості за продукцію, товари, роботи (послуги) та відображають в складі активів підприємства, відносять до іншої поточної дебіторської заборгованості.

Для обліку розрахунків за поточною дебіторською заборгованістю з різними дебіторами за авансами виданими, нарахованими доходами, за претензіями, за відшкодуванням завданих збитків, за позиками членів кредитних спілок та за іншими операціями, призначений рахунок 37 «Розрахунки з різними дебіторами». Рахунок активний, балансовий, сальдо відображають в другому розділі активу балансу в складі оборотних активів.

Рахунок 37 «Розрахунки з різними дебіторами» відповідно до Інструкції № 291 має такі субрахунки [10]:

- 37.1 «Розрахунки за виданими авансами»;
- 37.2 «Розрахунки з підзвітними особами»;
- 37.3 «Розрахунки за нарахованими доходами»;
- 37.4 «Розрахунки за претензіями»;
- 37.5 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків»;
- 37.6 «Розрахунки за позиками членам кредитних спілок»;
- 37.7 «Розрахунки з іншими дебіторами»;
- 37.8 «Розрахунки з державними цільовими фондами»;
- 37.9 «Розрахунки за операціями з деривативами»

За дебетом рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами» відображають виникнення дебіторської заборгованості, за кредитом – її погашення чи списання.

Облік іншої дебіторської заборгованості наведено у табл. 3.22.

Таблиця 3.22 – Облік операцій на рахунках в банку*

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн.
1	Перераховано аванс постачальнику за матеріали або послуги	371	311	52300
2	Відображено податковий кредит з ПДВ за правилом «першої події»	641/ПДВ	644	8716,67
3	Оприбутковано отримані матеріали (визнано виконані роботи) від постачальника	20 (22,28,92)	631	43583,33
4	Проведено залік взаємної заборгованості (перекриття)	631	371	52300
5	Проведено податковий залік з ПДВ після отримання матеріалів	644	641/ПДВ (або сторно)	8716,67
6	Видано кошти під звіт на відрядження чи госпвитрати (з каси або на картку)	372	301,311	5100

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн.
7	Прийнято до обліку витрати на підставі затвердженого авансового звіту	20,22,92,93	372	4230,4
8	Повернено до каси / на рахунок залишок невикористаних підзвітних коштів	301,311	372	869,6
9	Пред'явлено претензію постачальнику за виявлений при прийманні брак чи недовантаження	374	631	561,2
10	Нараховано дебіторську заборгованість винної особи за результатами інвентаризації (нестача каси/складу)	375	716 «Відшкодування раніше списаних активів»	36,4
11	Зараховано кошти від дебітора в рахунок погашення претензії або збитку	311,301	374, 375	561,2
12	Нараховано дебіторську заборгованість орендаря за послуги операційної оренди	377	713 «Дохід від операційної оренди»	361,8
13	Видано безвідсоткову позику працівнику підприємства	377	311, 301	1500

*складено автором на підставі джерел [10,13]

В рамках щорічної обов'язкової інвентаризації особлива увага приділяється рахунку 37:

- За субрахунком **371** звіряються акти з постачальниками.
- За субрахунком **372** перевіряється дотримання строків подання авансових звітів та повернення залишків коштів (особливо з огляду на вимоги Податкового кодексу України щодо оподаткування надміру витрачених коштів).
- За субрахунком **375** перевіряється наявність судових справ або виконавчих проваджень щодо стягнення збитків.

Ефективно організований облік оборотних активів не просто фіксує рух грошей, матеріалів та заборгованості, а дає керівництву оперативну інформацію про **ліквідність та платоспроможність** підприємства, допомагаючи уникати дефіциту оборотних коштів або «зависання» грошей у безнадійних боргах.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Дослідження обліку та аудиту оборотних активів у ТОВ «Вознесенський коньячний завод» дозволило зробити наступні висновки.

У процесі критичного аналізу літературних джерел визначено, що оборотні активи являють собою сукупність матеріальних активів і грошових коштів, які забезпечують безперервність виробничого процесу й ліквідність підприємства, та змінюють свою матеріальну форму впродовж виробничого періоду. Дослідження терміну оборотних активів, котрі були проведені, та одержане в результаті корекції визначення цього терміну окреслює головні моменти в створенні даного терміну як економічної категорії. Точне розуміння значення оборотних активів має величезне практичне значення, оскільки правильне розуміння економічної термінології, робить легшою працю кожного економічного суб'єкта, створює допомогу в дослідженні та аналізі виявлення взаємозалежності між різноманітними виробничо-господарськими факторами економічної діяльності, що в майбутньому дасть можливість не тільки раціонально використовувати наявні ресурси, але й здійснювати точні економічні прогнози щодо необхідності споживання та здійснення управління оборотними активами підприємства.

В результаті дослідження класифікації оборотних активів були виділені різноманітні теоретичні підходи до визначення сутності оборотних активів та узагальнено, що оборотні активи – ресурси, що формуються за рахунок інвестованого в них капіталу, які, змінюючи свою функціональну форму, беруть участь в одному операційному циклі для забезпечення безперервності діяльності та одержання економічних вигід у перспективі. Проаналізувавши основні ознаки класифікації оборотних активів підприємства, запропоновано виокремити окрему ознаку класифікації – розмежування оборотних активів за видами господарської діяльності (операційної, інвестиційної, фінансової). Таке виокремлення буде корисним для проведення аналізу оборотних активів вітчизняних підприємств, дасть змогу оцінити їхню структуру та виокремити напрями діяльності, які вимагають перегляду системи управління оборотними активами. Для цілей

управління на кожному підприємстві рекомендовано здійснювати аналітичне дослідження джерел фінансування оборотних активів, яке надасть інформацію про баланс власних і позикових джерел, що потрібні для забезпечення кругообігу оборотних активів.

Дослідження первинного та фінансового обліку свідчить, що облікове забезпечення оборотних активів є важливим елементом системи управління, що забезпечує отримання достовірної, повної і правдивої інформації про результати діяльності від використання цієї обліково-економічної категорії. Первинний облік є основою всього облікового процесу. Його головна функція – своєчасне та юридично правильне документування кожної операції з рухом оборотних активів. Будь-яка дія (надходження сировини, відвантаження товару, перерахування коштів) фіксується у первинних документах (накладні, акти, касові ордери, ТТН). Без належного первинного обліку неможливо підтвердити законність операцій, забезпечити збереження майна підприємства та точність розрахунків із контрагентами.

Фінансовий облік узагальнює дані первинних документів на рахунках бухгалтерського обліку для формування реальної картини про стан ресурсів підприємства. Оборотні активи групуються за видами (клас 2 та 3 ПСБО), оцінюються при зарахуванні на баланс та переоцінюються на дату балансу (наприклад, за чистою вартістю реалізації для запасів або з урахуванням резерву сумнівних боргів для дебіторів). Первинний облік відповідає за якість та правдивість кожної окремої операції «на місцях», тоді як фінансовий облік трансформує ці розрізнені дані у цілісну фінансову звітність (Баланс, Звіт про фінансові результати). Ефективна взаємодія цих двох рівнів обліку мінімізує ризики втрати ресурсів, запобігає касовим розривам та забезпечує керівництво й інвесторів надійною інформацією для прийняття рішень.

Дослідження аудиту оборотних активів підприємства свідчить, що основні результати ефективної роботи аудиторів повинні полягати в першу чергу правильності розробленої методики та етапам планування проведення аудиту оборотних активів на підприємстві. Щодо відображення оборотних активів при складанні річної звітності, попередження помилок у веденні бухгалтерському

обліку даного об'єкта, раціональному використанні оборотних активів, покращенні фінансового стану підприємства в цілому, прогнозованості його діяльності. Запропоновані організаційні методи аудиту операцій оборотними активами може бути скориговано з урахуванням особливостей функціонування підприємства. Для формування стратегії розвитку необхідно розробити ефективну систему аудиту, яка б враховувала особливості діяльності підприємств різних видів економічної діяльності.

Об'єктом нашого аналітичного дослідження є мале підприємство товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «Вознесенський коньячний завод» та його діяльність за 2021 та 2022 роки. Це підприємство, що займається первинним та вторинним виноробством, первинним плодовим виноробством, коньячним виноробством повного циклу, дистиляція плодкових матеріалів, витримка плодкових спиртів, виробництво неосвітленого концентрованого яблучного або виноградного соку. Аналіз оборотних активів свідчить, що в звітному році порівняно з попереднім оборотні активи підприємства збільшились на 14486,8 тис. грн., або на 33,1%. Це відбулось за рахунок збільшення запасів на 696,8 тис. грн. або на 1,91%; також відбулось збільшення грошових коштів на 19 тис. грн., або на 25,4% та збільшення інших оборотних активів на 17274,9 тис. грн., або в 7 разів. Дебіторська заборгованість зменшилася на 3503,9 тис. грн., або на 73,28%.

В структурі оборотних активів на початок звітного року найбільшу питому вагу займали запаси – 83,56%, питома вага дебіторська заборгованість склала 10,92%, грошових коштів та поточних фінансових інвестицій – 0,17%, інші оборотні активи – 5,35%.

На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі оборотних активів: зменшилась питома вага дебіторської заборгованості до 2,19%, запасів до 63,98%, грошових коштів та поточних фінансових інвестицій до 0,16%; також збільшилась питома вага інших оборотних активів до 33,67%.

В результаті дослідження загальної характеристики організаційного забезпечення обліку ТОВ «Вознесенський коньячний завод» визначено, що облік ведеться відповідно до законодавства України: закону «Про бухгалтерський облік

та фінансову звітність в Україні», Податкового кодексу, національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку тощо. Облік господарської діяльності забезпечений бухгалтерською службою на чолі з головним бухгалтером. До посадового штату бухгалтерської служби входить бухгалтер з виробництва та реалізації продукції та бухгалтер з розрахункових операцій.

Фінансовий облік оборотних активів регулюється стандартами НП(С)БО 9 «Запаси», НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». До складу оборотних активів відноситься *запаси* (рахунки 20, 22, 23, 26, 28): сировина, матеріали, МШП, незавершене виробництво, товари; дебіторська заборгованість (рахунки 36, 37): борги покупців та інших осіб перед підприємством; грошові кошти (рахунки 30, 31): готівка в касі та гроші на рахунках у банках; поточні фінансові інвестиції (рахунок 35): короткострокові вкладення (до 1 року). Усі оборотні активи фіксуються у розділі I активу балансу. Облік показує, чи здатне підприємство швидко розрахуватися за своїми поточними зобов'язаннями «живими» грошима або активами, які можна швидко на них перетворити.

В результаті дослідження обліку та аудиту оборотних активів у ТОВ «Вознесенський коньячний завод» можна запропонувати наступні заходи:

Впровадження аналітичного обліку за роками витримки та технологічними циклами: Коньячний спирт з роками змінює свої характеристики (і вартість). Необхідно на субрахунку 201 («Сировина й матеріали») або окремому розробленому субрахунку відкрити аналітичні рахунки третього-четвертого порядків: наприклад, 20111 «Спирти молодого віку», 20112 «Спирти витримані 3 роки», 20113 «Спирти витримані 5 років». Це дозволить точно розраховувати собівартість майбутніх купажів.

Автоматичний кредитний контроль контрагентів: Оскільки ритейлери часто мають тривалі відстрочки платежів, в обліковій системі варто налаштувати жорсткі ліміти дебіторської заборгованості для кожного дистриб'ютора. При досягненні ліміту система має автоматично блокувати виписку нових видаткових накладних.

Впровадження штрихкодування на складах готової продукції та тари:
Використання ТСД (терміналів збору даних) при відвантаженні пляшкovanого коньяку мінімізує людський фактор (пересортицю за видами зірок чи торгових марок) та прискорить первинний облік відвантажень.

Застосування специфічних методів контролю обсягів рідких запасів:
Традиційний перерахунок тут не працює. Для аудиту залишків коньячного спирту в цистернах чи великих ємностях аудиторам необхідно залучати професійних технологів-замірників та використовувати сертифіковані вимірювальні прилади (денситометри, спиртоміри) для перевірки не лише об'єму рідини, а й фактичної міцності (вмісту безводного спирту).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аудит: методика і організація : навч. посібник / Н.І. Гордієнко, О.В. Харламова, Ю.І. Мізік, О.О. Конопліна ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 319 с.
2. Гайдаржийська О.М., Костюнік О.В., Ткач Д.Ю. Особливості аналізу, обліку й аудиту грошових коштів // Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 33. С. 238-242.
3. Гамова О.В., Козачок І.А., Федоренко Т.С. Оцінка фінансового стану та розробка програми аудиту запасів //Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 5. С. 42-50.
4. Домбровська Н.Р. Економічна квінтесенція та класифікація оборотних активів підприємства // Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2017. Випуск 17. С.820-825
5. Дрозд С.С. Правові засади обліку виробничих запасів вітчизняних підприємств // Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Перспективи функціонування фінансової інфраструктури в умовах децентралізації економіки». 2017. С. 28–31.
6. Дядюк М.А., Васильєва В.В. Оборотні активи як об'єкт управління у процесі розробки та прийняття господарських рішень // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2012. Вип. 1(1). С. 263-271.
7. Закон України "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017р. №2258-VIII9 редакція 26.12.2025р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення 11.03.2026).
8. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV. *Законодавство України*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 12.03.2026).
9. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та

об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025р. № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text> (дата звернення 09.03.2026).

10. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. *Законодавство України*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 11.03.2026)

11. Іонін Є.Є. Організація і методика економічного аналізу: навч. посібник. К.: ЦНЛ, 2012. 528 с.

12. Конспект лекцій з курсу «Аналіз господарської діяльності» для бакалаврів напряму підготовки 6.030509 денної та заочної форми навчання /Укл. О.П. Антонюк Одеса, ОНАХТ, 2016. 70с.

13. Крупка Я.Д., Задорожний З.В., Денчук П.Н. Фінансовий облік : підруч. 4-те вид. [доп. і перероб.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2024. 490 с. URL: <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/2c98dd3d-3b0e-46c7-92e9-60af2374af56/content> (дата звернення 18.03.2026).

14. Крупка Я.Д., Задорожний З.В., Микитюк Н.Я. Фінансовий облік : підруч. 3-те вид. [доп. і перероб.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 418 с.

15. Маркович О.В. Особливості документального оформлення обліку та оподаткування придбання запасів за готівку // Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація. Збірник тез доповідей учасників VI міжнародної наукової конференції, присвяченої пам'яті д.е.н., проф. заслуженого діяча науки і техніки України Олексія Сергійовича Бородкіна (15.03.1930 – 14.03.2002) / Держком статистики України, Держ. акад. Статистики. Ред. кол.: І.І. Пилипенко (голов. ред.) та ін. К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2008 С. 41–44.

16. Методичні вказівки до виконання випускних робіт студентами спеціальності 071 «Облік і оподаткування» освітньої програми «Облік і аудит» на здобуття СВО «Бакалавр»/ Укл. Л.В.Іванченкова, Л.Б.Скляр, Г.О.Ткачук. Одеса : ОНАХТ, 2020. 31с.

17. Мисака Г.В., Шарманська В.М. Бухгалтерський облік: Навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
18. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» виданий Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. URL: <https://mof.gov.ua/>(дата звернення 10.03.2026).
19. Міжнародні стандарти аудиту / Аудиторська Палата України. URL: <http://www.apu.com.ua/msa> (дата звернення 02.05.2026).
20. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. №73. Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 16.03.2026).
21. Павлова Г.Є., Приходько І.П., Тютюнник Я.В. Облікове забезпечення операцій з надходження та використання оборотних активів // Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. Випуск 20. Частина 2. С.147-150. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/15de672d-f013-4034-b0ec-b042cfcefb90/content> (дата звернення 25.03.2026).
22. Перерва П.Г., Кобелєва Т.О., Товажнянський В.Л. Банкрутство, санація та реструктуризація підприємства як економічні категорії антикризового управління // Вісник Національного технічного університету "ХПІ". 2015. № 59. С. 148-152.
23. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755 -VI. Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 21.04.2026).
24. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підручник. К. : КНЕУ, 2006. 552 с.
25. Подмешальська Ю.В., Троян О.В., Ковалик М.Д. Удосконалення методики аудиту операцій з грошовими коштами у касі підприємств // Економіка та держава. 2019. No 1. С. 114-121.

26. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» від 08.10.99 р. № 237. *Законодавство України*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення 18.03.2026).
27. Сікора І. Особливості оцінки оборотних активів на виробничих підприємствах // *Бухгалтерський облік і аудит*. 2004. № 7. С. 43–46.
28. Сікора І.А. Методичні аспекти аудиту використання оборотних активів на виробничих підприємствах // *Економіка: проблеми теорії і практики*: Зб наук. праць. Вип. 206. Дніпропетровськ: ДНУ, 2005. С. 971-978.
29. Ткач А.О. Оборотні активи у структурі балансу підприємства // *Збірник наукових праць молодих учених, аспірантів та здобувачів вищої освіти*. Одеса. 2026. (до друку).
30. Ткач А.О. Оборотні активи: сутність та класифікація // *Збірник матеріалів VI Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді» 16-17 квітня 2026 року*. Одеса, 2026. С. 638-639. URL: https://www.ontu.edu.ua/download/konfi/2026/Conference_abstract-16-17-04-26.pdf (дата звернення 17.04.2026).
31. Труш В.Є. *Фінансовий облік* : навч. посіб. Київ : Кондор, 2018. 296 с.
32. Тютюнник Я.В. Сучасні підходи до визначення економічної сутності оборотних активів підприємства // *Економіка та держава*. 2021. № 4. С.157-162. DOI: 10.32702/23066806.2021.4.157
33. Фальченко О.О., Брік С.В. Основні аспекти обліку і аудиту оборотних активів підприємства // *Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки)*. 2025. №5. С.61-65. doi: 10.20998/2519-4461.2025.5.61
34. *Фінансова звітність ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за 2021 та 2022 роки*. URL: <https://clarity-project.info/edr/40404385/yearly-finances> (дата звернення 25.04.2026).
35. Швець В.Г. *Теорія бухгалтерського обліку: Підручник*. К. : Знання, 2004. 447 с.

36. Шеверя Я.В. Облік, аналіз, аудит, звітність та оподаткування в умовах глобалізації економіки : монографія. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 300 с.

Програма аудиту готівково-розрахункових операцій*

№	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Методичні прийоми проведення	Методичні прийоми організації
1	Перевірка готівки у касі підприємства	Бухгалтер	Інвентаризація, перерахунок	Суцільний
2	Перевірка дотримання правил та розмірів розрахунків готівкою (встановленим законодавством)	Бухгалтер	Звірка, співставлення, документальна перевірка	Вибірковий
3	Перевірка дотримання ліміту залишку готівки в касі підприємства	Бухгалтер	Звірка, документальна перевірка	Суцільний
4	Контроль та перевірка відкритих рахунків у банках	Бухгалтер	Формальна перевірка, опитування	Суцільний
5	Перевірка заповнення касових ордерів, первинних документів	Бухгалтер	Формальна перевірка, документальна перевірка	Вибірковий
6	Перевірка ведення обліку коштів у банках	Бухгалтер	Звірка, співставлення, документальна перевірка	Суцільний
7	Перевірка показників фінансової звітності про наявність та рух грошових коштів	Бухгалтер	Документальна перевірка, арифметична	Вибірковий

*складено автором

Загальний план аудиту касових операцій*

№	Етап аудиторської перевірки	Зміст	Термін виконання	Виконавець
1	Підготовчий	Оцінка системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання, визначення аудиторського ризику, рівня суттєвості, призначення аудиторської групи або аудитора для проведення аудиту. Складання програми аудиту	12.05-14.05	Ткач А.
2	Фізичної перевірки (фактичний)	Аналіз результатів попередніх інвентаризацій, спостереження за ходом проведення інвентаризації, висновки	15.05-18.05	Ткач А.
3	Основний	Виконання аудиторських процедур відповідно до програми аудиту, оформлення робочих документів, коригування програми аудиту, аудиторського ризику, суттєвості	19.05-21.05	Ткач А.
4	Заключний	Узагальнення результатів аудиторської перевірки: аналіз виявлених порушень, зловживань, оформлення підсумкових документів, узгодженість виявлених порушень з управлінським персоналом та їх виправлення, складання аудиторського звіту, акту наданих послуг	22.05-23.05	Ткач А.

*складено автором

Таблиця 2. Тест контролю оборотних активів ТОВ «Вознесенський коньячний завод»*

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			Примітки
		Так	Ні	Інформація відсутня	
1	2	3	4	5	6
	Виробничі запаси				
1.	Чи проводить підприємство регулярні інвентаризації запасів (включаючи сировину, незавершене виробництво та готову продукцію)?	+			
2.	Чи обмежується доступ сторонніх осіб до місць зберігання (складів)?	+			
3.	Чи своєчасно оформляються документи при надходженні та відпуску запасів (накладні, акти)?	+			
4.	Чи проводиться періодичне тестування запасів на предмет їх можливого псування, втрати якості або застарілості (морального зносу)?	+			
	Дебіторська заборгованість				
5.	Чи здійснюється перевірка платоспроможності перед наданням товарного кредиту (відстрочки платежу) новим покупцям?			+	
6.	Чи регулярно проводяться звірки взаєморозрахунків з контрагентами з підписанням актів звірки?			+	
7.	Чи існує на підприємстві окремий підрозділ або особа, відповідальна за роботу з простроченою заборгованістю?		+		
8.	Як часто аналізується вікова структура дебіторської заборгованості (рейтинг строків погашення)?			+	
	Грошові кошти та еквіваленти				
9.	Чи розподілені обов'язки так, щоб особа, яка має доступ до готівки, не вела її облік у бухгалтерії?			+	
10.	Чи проводяться раптові інвентаризації каси?	+			
11.	Чи щомісяця здійснюється звірка банківських виписок з даними бухгалтерського обліку?	+			
12.	Чи затверджений ліміт залишку готівки в касі та чи дотримується він?	+			

*складено автором